

ton van 't hof

structuur & fascinatie

gaia chapbooks

Ton van 't Hof

Structuur & fascinatie

Dagboek 2022

Gaia Chapbooks, 2023

Tekst © Ton van 't Hof

ISBN 978-1-4478-3831-9

Structuur & fascinatie is deel 24 van de Gaia Chapbooksreeks

‘Het is out of control, Arend Jan, ik bedoel, menselijkerwijs kun je al die crises niet tegelijkertijd managen.’

– Rob de Wijk

08.01.2022

Zocht in een droom het hele huis af naar een kratje bier, dat ik – zeker te weten – ergens had neergezet.

Werd wakker, dronk een kop thee en pakte mijn tekenpen.

Als ik teken, verdwijn ik áchter mijn gedachten, de realiteit ervan.

Totdat alles op de juiste plaats staat.

14.01.2022

Dat ik mijn werkelijkheid dus met niemand deel.

En dat het postmodernisme er ondertussen, begreep ik, behoorlijk bescheten uitziet.

Aber warum dann? vroeg ik me af.

Dat was wat ik me afvroeg.

En dingen over het heelal en zo.

16.01.2022

Zat bij de haard, at een halve zak chips leeg, dronk een glas rode wijn.

(Of hoe het met me ging? vroeg een ouwe maat van me.)

En luisterde naar politieke analyses en uiteraard Langs de lijn.

Vloekte bij een doelpunt van Sparta.

Kreeg de slappe lach bij de politieke correctheid van enkele verdorven BN'ers.

20.01.2022

Tikoes logeert bij ons. We trekken er samen vier of vijf keer per dag op uit. Vanochtend stak ze prompt haar neus een paar keer in de lucht en

snuffelde: ze rook iets. Niet veel later joeg ze een stel zwanen en een troep ganzen op, die wijselijk het luchtruim kozen. Zou ze deze beesten al op afstand hebben waargenomen? Gezien de windrichting vermoedde ik van niet. Vlak voor Foudgum werden we door een striemende hagelbui getroffen. Tikoes verschool zich, staart tussen haar poten, onder mijn gebogen lichaam.

Voorts de nieuwe douche boven betegeld.

Onderwijl naar podcasts luisterend.

De gewoonte om kwaad te spreken over een ander moet worden afgeleerd.

De gewoonte om kwaad te spreken over een ander moet worden afgeleerd.

23.01.2022

‘In de kunst heb je de vrijheid om je niet al te veel aan te trekken van de wereld zoals die nu is.’

Een Westmalle tripel.

‘Kunst is een oefenprogramma voor afwijkende zienswijzen en excentrieke karakters.’

Een Gulden Draak dark red triple.

Je zult maar bekende Nederlander zijn, zeg.

25.01.2022

Grauw was de dag, maar niet koud, althans niet voor een winterdag. Ik bracht een bakkie puin naar de milieustraat, stukken steen die we in onze tuin hadden opgedolven, baksteen vooral. Zeven- of achthonderd kilo schatte ik. In de milieustraat dachten minsten twee heren dat ze alleen op de wereld waren en versperden me de weg met hun auto's met aanhangwagens. Vanachter het stuur schold ik ze uit voor Remi's.

Daarna door naar mijn moeder, die me de oren van het hoofd praatte. Hoewel ik er geen sikkepit van begreep, vertederde ze me wel. Halverwege stond ze op en begon pluusjes van het vloerkleed te plukken. Later hoorde ik dat Wim Jansen overleden was, stille Willem. Hij leed aan dementie. Eind jaren zestig zag ik hem voor het eerst voetballen, hard als baksteen.

29.01.2022

Bij windkracht zeven aan het wad: een belevenis. Holle en kromme rug, gelijk de VVD afgelopen week inzake de kwestie Soumaya Sahla. Een troep rotganzen vloog, kop in de wind, zelfs achteruit! In de vloedlijn veel dode beesten. Maar: droog en af en toe de zon. Belangeloos welbehagen. Momenten waarop je de verbeelding de vrije loop laat. Het wad heeft, zeker bij eb, meer weg van een luchtspiegeling dan van het wad: je hebt geen idee waar je naar kijkt. Het lijkt wel abstracte kunst: het heeft geen doel buiten zichzelf en bestaat alleen omwille van zichzelf. Wat trouwens verdomd moeilijk te maken is, abstracte kunst, goede abstracte kunst, *whatever that may be*. Voorts is er, nu ik erover nadenk, ook een verwantschap tussen abstracte kunst en het neoliberalisme. En u en ik komen in dat verhaal niet voor.

27.02.2022

Over de zeedijk naar Marrum gefietst en via 't Hoekje in Ferwert (patatje stoofvlees, patatje pinda & een bal gehakt) weer huiswaarts gekeerd. Heel wat kwelders stonden nog onder water (erfenis Eunice). Luisterde naar de radio en maakte de grote Russische pannenkoek uit voor psychopaat. Een bloedlinke psychopaat. Vroeg me af of er in het Westen nu ook kernwapens op scherp worden gezet en dacht van wel.

01.03.2022

Ook vandaag waren de duidingen weer niet van de lucht, ze vlogen me om de oren: historische gronden, grootheidswaanzin, angst. Van wrok vervuld, tentjes op het Rode Plein. Zelf bleef ik steken op: het klopt gewoon niet, hoe ik het ook wend of keer. Wat alle scenario's wel gemeen hebben: een noodlottige afloop.

02.03.2022

Vulde vanochtend mijn brandstofvoorraad aan voor de volgende koude oorlog. Onze tijd lijkt sprekend op ons, en wij lijken sprekend op onze tijd.

03.03.2022

We zijn slecht toegerust voor de tijd waarin we leven. Wie valt er nog te vertrouwen? Welke beginselen zijn we toegedaan? Iedereen is hypocriet, godverdegodver, en iedereen heeft boter op zijn hoofd. Een zootje ongeregeld, walgelijk mateloos.

04.03.2022

Had ook vandaag weer veel aandacht voor de actualiteiten. Zette tijdens het hakken en zagen het radiogeluid op zijn hardst. Duiders vielen over elkaar heen om het hoogste woord. Nu eens werd ik er wijzer van, dan weer geen cent. Vulde puntpaprika's met gekruid kippengehakt en kerfde in eentje een P voor ik ze in de oven schoof.

06.03.2022

Shoeide, verticuteerde, verkruide een paar kuub groenafval. In de verte F-35's die opstegen voor een missie in Oost-Europa. Op de radio veel specialisten die vooral boekenwormen bleken. Uitbundig de zon. Herinneringen.

08.03.2022

Terwijl Poetin zich achter de oren krabde werden er nieuwe ramen & kozijnen geplaatst in ons huis. Blauw de hemel maar bitter koud. Toch schilderden we het tuinhuis en vulden de nieuwe vijver met water en een houthok met gekloofd hout. Er was plezier en vrijheid en er waren veel Indische gehaktballetjes in pindasaus. Het was echt zo'n dag waarop niemand van ophouden wist.

10.03.2022

Boende op mijn knieën de vloer. Luisterde naar tig podcasts. Voelde geen schaamte, maar gaf er wel om. Elke situatie is een verandering, bedacht ik me, en situaties veranderen mij. Schreef ook nog een gedicht, van drie regels, drie fucking regels.

11.03.2022

Las dat mensen steeds weer zullen teleurstellen, simpelweg omdat ze menselijk zijn, en betrok deze soundbite op Poetin. Las dat mensen steeds weer zullen proberen een gehoor te vinden voor de eigen kijk op de wereld, simpelweg omdat ze menselijk zijn, en wist niet of ik hier nu om moest lachen of huilen. Bestelde twee 2e-hands boeken: (1) Zurbrugg, N. (2004), *Art, Performance, Media: 31 Interviews*; (2) Steinbeck, J. & Capa, R. (1950), *Russisch reisverhaal*. Zat met mijn moeder op een bankje in de zon en uit de wind, genietend. Plotseling boog ze naar voren, zei 'effe kijken' en spuwde een fluimpje met een boogje op de stenen.

12.03.2022

Een Nederlandse Europeaan. Dat ben ik. Of een Nederlandstalige Europeaan. Dat ben ik ook. En een Europese Nederlander. Je kunt de dingen maar beter tegemoet treden.

13.03.2022

Ik kan alleen schrijven over wat ik weet, en dat is, reken maar, een ondubbelzinnige beperking. Ik ken mezelf nog maar net! Vermaakte me met Amiri Baraka & Edward Dorn: *Selections from the Collected Letters 1959-1960*: 'Abombs screwed up weather I think. Warm yestiddy. Thule today' (Thule: de meest noordelijke regio van de bewoonbare wereld volgens de oude Grieken). Ook nog de ruimte van de buitendijkse gronden opgezocht, nabij de Zwarte Haan, waar gedachten nooit lang standhouden.

15.03.2022

Toen ik in 1978 dienst nam, stonden de Russen dichterbij dan nu. Halverwege Duitsland zelfs. Het hield me niet uit de slaap. Niet omdat er geen vrees was. Ook toen vreesden we gewelddadigheden en verstorings van machtsverhouding.

17.03.2022

Vrolijk werd ik er niet van: van het nucleaire scenario dat volgens deskundigen niet langer denkbeeldig is. Waar ik wel iets aan kan doen: de verbouwing van onze bovenverdieping, waar ik vandaag dan ook iets aan deed. Als Poetin de slag verliest, herkauwde ik ondertussen, verliest hij zijn hegemonie. Tekende daarna nog wat, dronk een biertje. Stak de houtkachel aan.

18.03.2022

Er zijn best veel dingen die ik simpelweg te aanvaarden heb. Meer dan me lief is. Wat ook met mijn wereldbeeld en levensvisie te maken heeft, en enkele karaktereigenschappen. Las in een ongeremd zonnetje *The Correspondence of Kenneth Koch & Frank O'Hara 1955-1956 Part I*: 'Poëzie moet zijn mooie kop wederom uit de stronchoop van de poëzie trekken'. Ook toen al.

20.03.2022

BN'ers over de invasie van Oekraïne; mijn hemel! Gepronosticeerde kijkcijfers & gearriveerde programmamakers: een combinatie die rijp is voor de Goelag Archipel. Wat de dag me bracht: een hoop kou. Bereidde ook nog twee drukproeven voor, van nummers 17 en 18 uit de Gaia Chapbooksreeks. Luisterde tot slot naar Langs de lijn, zoals ik al eeuwen naar Langs de lijn luister, en dacht: de wereld heeft de kolder in de kop gekregen.

23.03.2022

Vanmiddag een korte broek aangetrokken; 23 maart! Met melkwitte benen de houtmand volgeladen; vanavond koelt het vast weer snel af. Timmerde, wandelde, maakte taboulé en dronk een Leffe. Dacht na over de merkwaardige bewering, kennelijk van Roland Barthes, dat ‘de meest fundamentele plicht’ van de criticus het ‘overbruggen’ van de weg naar de betekenis is; hoezo overbruggen? leg hem af! ‘Het is allemaal van een aandoenlijke, nou ja, treurige incompetentie.’

25.03.2022

Tuurlijk zou ik de wereld willen begrijpen en veranderen, wie niet?

Schrijven = oriënteren = in humeur zijn.

Las vanmiddag in de nieuwe Wijnberg, *Namen noemen*, en vermaakte me kostelijk: ‘Een poëziecarrière / in de late Nederlandse poëzie, om dagen lang in dromen te blijven’

Verder was er ook verdriet, zoals er dagen met verdriet kunnen zijn. Gelukkig overheerste de lente.

‘De dichterlijke beleving van de wereld is in feite dit: niet een avontuur waarnaar wordt gestreefd, maar het fabriceren van herinneringen.’ – Danilo Kiš

26.03.2022

Wandelde over de Utrekse Heuvelrug, zonnebril op, korte broek vergeten. Ook verder weg, in het oosten, ging het er heet aan toe en op Antarctica vroor het nauwelijks meer. Rare tijden, man. Desondanks was ik op mijn gemak, tevreden.

27.03.2022

Met het blote oog kon ik ze, hoog in de lucht, niet ontdekken, maar ik hoorde ze wel – gruttoo gruttoo gruttoo! – en boven omgeploegde akkers: scherende scholeksters en dansende kieviten.

Terzake: overdag puffen, 's avonds de houtkachel aan, alsof we op 2000 meter hoogte verblijven. Ook al tweemaal de tuin besproeid, in maart! Wankelend klimaat, als de Russische beer.

Oekraïne opdelen: dat lijkt me, gezien de huidige situatie, een overvraging. Tenzij er bedreigd wordt met de ergste wapens.

Schreef ook nog een gedicht.

30.03.2022

Update verbouwingswerkzaamheden: tegels gevoegd, plafondplaten aangebracht.

Update boeken: begonnen in: (1) Zwier, G.J. (2021), *Reis naar het spiegelpaleis. Een ode aan het reisboek*; (2) Magris, C. (2020), *Gekromde tijd in Krems*.

Gewandeld, getekend, bier gehaald, en dadels.

Nagedacht. Poetin vervloekt. Koud gedoucht. Een koude douche voor Poetin. Dat ik politiek bedreef. En weet: Poetin is geen eindpunt.

Als de recepten van Yotam Ottolenghi een hype zijn, dan doe ik aan deze hype mee: ik stond er een halve middag voor in de keuken, maar wat een feestje: kip Marbella & kikkererwtten, spinazie en zoete aardappelen met honing.

02.04.2022

Niets leuks meegemaakt vandaag, of alles was leuk: de wandeling door Dokkum, het kopen van een krant, het raspataatje oorlog en de uurtjes onderuitgezakt in de tuin, uit de koude wind, in zonnewarmte.

We waren niet moe, hadden alle tijd.

Ik was het zelfs met niemand oneens, wilde dingen weggeven en dacht geen moment na over mijn handel en wandel!

Zo'n dag dus, waarop de realiteit geen concept is. Luisterde naar Arvo Pärt, *Da pacem*, en las in *Rondom Staal* van Koos van Zomeren:

‘De naderende ouderdom. Voortwoekerende kaalheid, slikproblemen met vezelig voedsel, narigheid aan de anus, vertraging met urineren, schaafwondjes die niet meer genezen zoals ze vroeger genazen, oneffenheden in de nek die zich elk moment tot puisten kunnen ontwikkelen, en natuurlijk, eigenlijk het ergst van alles, dat je ooit niet meer in staat zult zijn om je eigen teennagels te knippen. Allemaal aankondigingen van een dood die zich niet hoeft te haasten omdat hij zeker is van zijn prooi.’

Lachen, man.

03.04.2022

Wandelde (tof weer), tekende (digitaal), gaf vorm (Gaia Chapbooks).

Wenste zoonlief verdomd veel succes met een bezichtiging & een nieuwe baan.

Badderde, las in *Congo* van Redmond O'Hanlon, een hilarische pil uit 1996, waarin de Engelse wetenschapper op zoek gaat naar de sauropodiër (een dinosaurius) in het Lac Tété, het Congolese monster van Loch Ness.

Had enkele meninkjes, maar geen behoefte om ze te delen.

Of toch, eentje, over Popke Hoekstra.

04.04.2022

Lette even niet op en hing aan de stroom, pats, lichaam gereset.

Nog enigszins verdwaasd besloot ik boodschappen te halen in Holwerd, lopend. Bij windkracht zes en chagrijnige buien. Resultaat: olijfolie, oregano, dadels & een kleddernat lijf.

Vele beschavingen zijn ons voorgegaan, concludeerde ik, na het beluisteren van enkele deprimerende podcasts.

Ja, mijn leven heeft een kop en een staart, maar een echt verhaal heb ik er nooit van willen maken. Nog niet. (Wat volgens Ilja Leonard Pfeijffer 'onacceptabel' is.)

Weer een Ottolenghi'tje gebrouwen: salade met spinazie, dadels & amandelen en gehaktballetjes met hüttenkäse.

07.04.2022

Verbouwd, gegeten, mijn gevoeg gedaan. Extra trui aangetrokken.

Op YouTube naar oorlogsgruwelen gekeken, bedreven in een oorlog die als onbegrepen de geschiedenis in zal gaan.

Buiten woedde de zoveelste vliegende storm van het jaar.

Of neem Hugo de Jonge, de vlees geworden eigenliefde, of het sprookje van de kleine kerncentrales.

Nee, fiducia in goede aflopen heb ik niet meer.

Vond gelukkig troost in *The Very Best of Arvo Pärt*, draaide 'Festina Lente For String Orchestra and Harp' driemaal achter elkaar.

10.04.2022

Idealen, dromen, talent? natuurlijk wel.

Luisterde naar een discussie over 'systeemcrises' en 'militair avonturisme' en dat het zeker is dat 'de wereldorde' thans overhoop wordt gehaald. 'De vraag is nu hoe het Westen dit gaat framen en managen.' Taal die, ja, wat? Afstand schept, zakelijkheid betracht, zich inzet voor realistische besluitvorming?

Bioloog: 'Het valt me op dat er zo weinig mensen naar regenwormen omkijken.'

Dat het mooi zou zijn als ik mijn ouderdom eens omarmen zou!
schreeuwde iemand me toe. Gut-o-gut-o-gut, antwoordde ik.

Overigens is de klimaatcrisis ook een systeemcrisis, en misschien wel de grootste. Voor het op de achtergrond schuiven van deze crisis, wat thans gebeurt, lijkt ‘avonturisme’ me niet het juiste woord.

Idealen, dromen, talent? natuurlijk wel.

11.04.2022

Tussen alle nationale en internationale ellende door vroeg ik me plotseling af, zomaar: wát is poëzie nog in dit land? Ik moest een antwoord schuldig blijven. En dat stak me. De afgelopen jaren heb ik mijn aandacht vooral aan Engelstalige poëzie geschonken, Nederlandstalige gedichten las ik maar mondjesmaat. Mijn hersenen opperden een idee: doe dan onderzoek. Ik trok een plan: anderhalf jaar vorsen, resultaten vastleggen in een journaal, waar ik een apart blog voor zal aanmaken. In boekvorm naderhand. Werktitel: *Naar de poëzie*. Aanvang 1 juli a.s. Nu zien dat ik dit plan ook ten uitvoer ga brengen.

Dit is poëzie nog in dit land.

Deed ook nog duizend andere dingen vandaag.

13.04.2022

Het was ‘latent bekend’ geweest, verweerde de politicus, en ‘niet over het hoofd gezien.’ Clowns, zijn het.

Behing, wandelde, schreef, tekende, kookte, probeerde af te vallen, maar viel geen donder af.

Vroeg me, lurkend aan een Heineken, ineens af of behing wel de verleden tijd van behangen was en raadpleegde mijn Van Dale: het klopte. Ik behing, beplakte wanden met behang.

Dat was in mijn hoofd dus latent bekend geweest.

21.04.2022

Wandelde met Tikoes langs de Nederrijn en door de Amerongse Bovenpolder. Wolkenloze hemel, felgroene omgeving. Omdat ik geen contant geld bij me had moest ik het veerpontje naar Eck en Wiel laten varen. Zag ooievaars broeden en fazanten trippelen. Herbezoon me onderweg op mijn schrijverschap en wist er geen raad mee. Het wordt nooit wat, dacht ik, maar ik kan het niet laten.

1959. Ik ben geboren in 1959, wat een totaál andere tijd was dan nu.

Lees momenteel *Gifpijlen. Een reis door Nieuw-Guinea* (1989) van de Engelse journalist George Monbiot: 'In afgelegen delen van de Asmat werden nog aardig wat koppen gesneld, wat werd gevolgd door kannibalisme. Kort voor we er aankwamen hadden we gehoord dat een paar mannen waren gestraft omdat ze drie meisjes hadden opgegeten. Ze moesten het gras maaien op de landingsstrip van Agats.'

Een zeespiegelstijging van twee meter in een mensenleven (ik parafraseer) lijkt onwaarschijnlijk.

22.04.2022

Al om 07.00 uur op pad voor een tocht over stokoude landgoederen en door prille stiltegebieden. Ik had me voorgenomen om de dag op zijn beloop te laten, wat wonderwel uitpakte. Van niets raakte ik van slag vandaag, zelfs niet van nietsdoen, een zalig nietsdoen, wat me normaliter opnaait.

Haalde boodschappen, lunchte, dronk er een biertje bij en sukkelde niet veel later boven een boek in slaap.

Haalde iets wat ik vergeten was, dineerde, dronk er een wijntje bij en sukkelde daarna boven hetzelfde boek wederom in slaap.

23.04.2022

Bezocht vandaag in Heusden de tentoonstelling *Henri Bol, Brabantse fijnschilder*. Henri (1945-2000) is de zoon van kunstschilder Kees Bol en

Toos van 't Hof. Toos is een dochter van Henricus van 't Hof, de oudere broer van mijn grootvader Theodorus. Henri en ik zijn dus achterneven van elkaar. We hebben enkele dingen gemeen: talent voor tekenen & schilderen en interesse in het verleden. Bovendien zijn we beiden naar onze grootvaders uit de familie Van 't Hof vernoemd. Nieuw voor me was dat ook Henricus van 't Hof goed met het penseel overweg kon; er hing een fraai olieverfschilderij van zijn hand: *Het jachthuis in het Liesbos*, 1918.

24.04.2022

Liep met stralend oog en blijde zin langs hoge wallen en door dichte bossen van Amerongen naar Elst en weer terug. Het was nog vroeg, frisjes en verlaten.

Daarna koffie, boek, soep & brood.

Ontwierp vervolgens een cover & haalde een ijsje. En wachtte.

Wachtte op VY 6294 uit Rome.

25.04.2022

Hoogstens een figurant in andermans leven. Negen van de tien keer.

De kurkdroge tuin gaf echter een schreeuw om aandacht vanochtend, waarna ik slappe planten water gaf.

Liep later zeven kilometer voor zes nul punt nulletjes, ging níet met de auto.

Waarom niet? Om (1) calorietjes te verbranden, en (2) uitvoering te geven aan het meerjarenplan om ons huishouden in een nieuw, duurzaam evenwicht te brengen.

26.04.2022

Las het vanochtend opnieuw: dat verarming op het programma van veel mensen staat. Waar je ook niet omheen kunt: aan het links en rechts

geopperde denkbeeld dat een tijdperk zich aan het afsluiten is. Dat het alom foute boel is.

Spande een waslijn van tien meter en dacht aan vroeger.

Mijn grootouders hadden een ijzeren voorraad waarop ze jaren teren konden.

Gehoord bij Boekestijn en De Wijk: 'Ik zou zo ontzettend graag willen weten waarom de Amerikanen kennelijk tot het inzicht zijn gekomen, een week geleden al, dat lees ik dan in de Engelstalige pers, dat Rusland dat niet gaat doen, hè, [geen kernwapens gaat inzetten]. Maar dat is volgens mij alleen maar een inschatting.'

In een andere podcast pleitte iemand voor een correlatieberekening tussen de ecologische voetafdruk en het welzijn. Wat me best een opgave leek.

27.04.2022

Verkeerde enkele dagen in een mineurstemming, maar wist niet waarom.

'Ai,' zei ik,

en zag precies één kleedje in Brantgum, en achter de uitgestalde waar helemaal niemand. Dáár werd ik dus vrolijk van!

Bij Boekenstijn en De Wijk: 'Het is *out of control*, Arend Jan, ik bedoel, menselijkerwijs kun je al die crises niet tegelijkertijd managen.'

En dat het toch steeds groener wordt, ook hier.

28.04.2022

Bij Boekestijn en De Wijk: 'Het onversneden dreigen met kernwapens gaat nu gewoon een hogere versnelling in. [...] Dit is niet goed jongens, iemand moet gewoon op een gegeven ogenblik gaan roepen: hou op jongens met die flauwekul, want dit loopt compleet uit de klauwen.'

Waar is de rem?

Ik heb het leven nog nooit zo snel zien veranderen.

Denk steeds vaker dat een tweede Jalta onvermijdelijk is.

Zag een fazant tussen de koeien.

29.04.2022

‘Optimisme, jongens, is gewoon géén strategie.’

Twee ringmussen! die zich aan onze vetbollen te goed deden.

Luisterde tijdens het klussen naar een zootje podcasts en werd verrast door het grote aantal badinerende opmerkingen van journalisten over onze politici: de algemene teneur: waar is het politieke vakmanschap gebleven?

Ik geloof dat iedereen moeite heeft om zich aan de snel veranderende omstandigheden aan te passen, journalisten inclusief.

Op de vraag: Biden of Poetin? antwoordde de Trump-aanhanger uit de grond van zijn hart: Poetin!

30.04.2022

‘Vakantiegangers staan opnieuw in lange rijen op Schiphol.’

Stikstofprobleem of niet.

Omdat Oekraïne de oorlog niet mág verliezen, werd in een podcast de verwachting uitgesproken dat een Europese boycot van Russisch gas onvermijdelijk is en dat we ons dus offers zullen moeten getroosten.

Een ‘bewuste politieke actor’ vraagt zich af: welke wereld wil ik scheppen?

Terwijl ik dit alles overdacht dronk ik een grappa, van de gewürztraminer, waarna ik besloot: dat moet dan maar.

01.05.2022

Begon de dag met een fikse wandeling langs kerken, molens en een stoepa. Begon daarna te lezen en luisterde daarop naar stellingnames.

‘Ik zie op dit ogenblik niet zoveel normale leiders.’

Bracht lege flessen terug en deed boodschappen. Dacht onderweg aan rechten en plichten die ik als burger heb en dacht dat ik er een aantal vergat.

Zijn we nog wel genoeg burger vandaag de dag? Ik dacht van niet, althans ik niet. Liep gisteren nog te vloeken en te schelden op de Aanslag gemeentelijke belastingen.

Bakte een appelcake.

02.05.2022

‘Uitleg maakt dingen ingewikkeld.’

Oorlogseconomie. Het woord viel in een discussie die even scherpzinnig en opmerkzaam was als verward. Dat we erin verzeild konden raken. Dat ik de term alleen uit geschiedenisboeken ken.

‘Wij zijn wezens van overvloed, en dat maakt ons de creatiefste diersoort van allemaal – en de destructiefste.’

Las uren in *Het begin van alles. Een nieuwe geschiedenis van de mensheid* en beaamde wat anderen er al over hebben gezegd: dit boek geeft verrassende inzichten.

Dat consumentisme en bezit dus géén stadia in een ontwikkeling zijn.

03.05.2022

Besloot om vandaag op de wereld te vertrouwen en ze draaide door!
Geen idee overigens hoe ik tot dit besluit kwam.

Iets wat me wel vaker overkomt, en prima is.

Ik bedoel: wat weet ik ervan.

‘Het leven is een musicalachtig dingetje.’

En ik zong wat en danste wat.

04.05.2022

Plaatste een wasbak, maar miste onderdelen van de kraan. Wat ik lichtjes opnam, morgen weer een dag.

Fietste naar Ternaard en haalde Smits eervolle ballen: ‘Een mooie gehaktbal om te zien, heeft een lekkere geur en een heerlijke smaak.’

Ging in de zon zitten en opende *Fantoompijn* van Arnon Grunberg. Na *Blauwe maandagen* had ik geen roman meer van hem gelezen. Niet omdat ik *Blauwe maandagen* geen goed boek vond, maar het was er simpelweg nooit van gekomen.

De eerste bladzijden vielen niet tegen en waren níet de reden dat ik al gauw in slaap sukkelde.

Had ik iets anders moeten doen?

05.05.2022

Fixte de wastafelkraan en verwondde daarbij, godbetert, mijn vinger aan een van de rozetten.

Mijn kijk, of onze kijk, is niet dé kijk op het leven, maar per definitie een beperkte.

Bereidde na de lunch, pleister om mijn verwonde vinger, daging smoor, dat vijf uurtjes boven een laag vuurtje dient te smoren, en luisterde ondertussen naar een gesprek over duurzaamheid en ontgroeien.

‘Houding is allesbepalend.’

Had de rest van de middag een onstilbare honger. Op de achtergrond loeiden onophoudelijk koeien.

06.05.2022

Bezocht met mijn moeder een giga tuin, die haar bekoorde. Bij elke schuifel zei ze 'prachtig, prachtig'. Ze begon de giga tuin ook op te ruimen, raapte verdorde blaadjes en stengeltjes op, handenvol. Mijn moeder is nogal opruimerig, altijd geweest.

Zag tijdens een rondje Bornwird hoopjes boerenbedrijvigheid: het poten van aardappels en het maaien van gras (de eerste, eiwitrijke snede van dit jaar). Spotte enkele piepjonge grutto's.

Plukte een oprukkende teek uit Liens vacht en kneep de parasiet dood.

Probleem van de dag? Afwezig. Diepzinnige gedachte? Niet gehad. Versnapering? Een Leffe zomerbiertje.

Er is al genoeg ellende op de wereld. De wereld is een papachtige brij.

07.05.2022

Deed niets unieks op deze zaterdag, geen enkel ding.

Luisterde naar een podcast over het inflatiespook en hoorde niets nieuws: 'Je hebt allerlei risico's in dit soort onzekere tijden, er zijn altijd slachtoffers.'

Waste de auto, die onder een vette laag duivenpoep zat. Het aantal duiven in onze tuin is in vergelijking met vorig jaar verdubbeld, van twee naar vier. Ze huizen boven de oprit.

Maakte een aardappelsalade met groene asperges en bakte cordon bleu's.

Keek naar de Giro d'Italia en ging uit mijn dak, en toen weer niet, en toen weer wel!

08.05.2022

In het Nationaal Park Lauwersmeer zagen we een knots van een steenmarter flaneren, met een majesteitelijke staart!

‘Als je volk je niet mag, ben je nergens.’ – Indiaans gezegde

Tot bladzijde 100, verder kwam ik niet. Het flauwe absurdisme van Grunbergs *Fantoompijn* ligt mij niet. Grunberg was nog geen dertig toen hij dit boek schreef, dat ook nog eens de AKO literatuurprijs won. Misschien moet ik hem nog een kans geven. Veel kaas van de wereld had hij toen nog niet gegeten. Ja, Grunberg krijgt nog een kans.

At veel te veel Engelse drop.

Bij Boekestijn en De Wijk: ‘Het is heel opmerkelijk wat er gebeurt, want ideologie speelt in belangrijke mate een rol bij het pacifisme, en ook wensdenken, van nooit meer oorlog. Wat je nu ziet, is dat die ideologie en dat wensdenken zit bij de mensen die willen escaleren, die zeggen we persen nog even door, we gaan nog meer wapens leveren, ongeacht de consequenties daarvan, en die Russen die kunnen we wel aan.’

09.05.2022

Tegen vijven kreeg ik lekkere trek en at een halve zak chips leeg. Als vergoelijking voerde ik aan dat ik de hele dag hard gewerkt had. Toen ik met vervroegd pensioen ging had ik me voorgenomen om nog maar halve dagen hard te werken.

Na de chips kreeg ik dorst en nam een biertje. Als vergoelijking voerde ik aan dat ik de hele dag hard gewerkt had. Toen ik met vervroegd pensioen ging had ik me voorgenomen om op maandagen geen alcohol te drinken.

De weg naar de hel is geplaveid met goede voornemens.

Ik moet me dat ‘leven in het nu’ maar eens eigen maken. Je schijnt je dan minder zorgen te maken over de dag van morgen en de hel.

Poetin komt in de hel, zoveel is zeker.

10.05.2022

‘Alleen een geopolitiek Europa is opgewassen tegen een economische grootmacht als China.’ zei Hoekstra gisteren in Maastricht. Hij zette hiermee een nieuwe koers uit. Nederland gaat een ander beleid voeren.

De Europese Unie moet tot vlaggenschip worden verbouwd, dat ook op mondiaal niveau slag kan leveren. Wat noodzaakt tot een verdere intensivering van de inter-Europese samenwerking en een inperking van het vetorecht binnen de EU.

Dit soort taal, dat het wereldgebeuren tot een spelletje zeeslag reduceert, werkt op mijn lachspieren. Tegelijk weet ik dat simplificatie dingen op gang kan brengen. Maar macht is een ingewikkelde zaak.

De Russische inval in Oekraïne heeft het populisme, met zijn hang naar nationalisme, protectionisme en autocratie, wind uit de zeilen genomen. Het politieke midden ziet nu zijn kans schoon.

We gaan nog veel van Europa horen.

12.05.2022

Bracht een lading bakstenen naar de vuilstort alsook een eikenhouten kaptafel.

Werd bijna omvergeblazen door de wind, de dekselse Noardeastfryske wind, die altijd maar waait en waar Piet Paaltjens zich al over beklagde. Geen klimaatdingetje dus.

‘Zorg dat je in balans bent en nergens een mening over hebt,’ gebood de goeroe. Dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan, reageerde ik in gedachten. Wat een mening is.

Ging op beide knieën voor de avondmaaltijd, die tongstrelend was en een beetje van mezelf en een beetje van Ottolenghi: Arabische kip met knolselderij.

Luisterde naar Café Europa: ‘Ook de democratische structuren hebben een update nodig.’

13.05.2022

Onze gemonialiseerde samenlevingsvorm, gebaseerd op geweld, expansie en overheersing, is een knellend jasje geworden.

Erwtensoepe? Ja, erwtensoep gemaakt, voor tussen de middag, omdat er een halve knolselderij en enkele wortelen over waren en er nog een zakje spliterwten in de kast lag. We zijn hier zuinig en duurzaam.

Velde een boom, een jonge es van vijftien meter, die clashte met een oudere es van bijna dertig meter, die op een armlengte afstand stond.

Pureerde, voor Indische visballetjes, kabeljauw met ui, knoflook, rode peper en verse gember, waarbij de spetters me in gezicht en haren vlogen.

Wat een finale in de Giro! Vier man op kop, waaronder drie Nederlanders. Koen Bouwman won de sprint voor Bauke Mollema, Davide Formolo en Tom Dumoulin. Tranen in de ogen.

16.05.2022

‘Stijl is niet meer dan de onbeholpen wijze waarop een schrijver een feit uitdrukt.’

Hakte de gevelde boom in stukken.

Over de nieuwe bestuurscultuur: ‘Hij zegt wel op werkelijk elke vraag: “Ja, ja, ja, dat ben ik met u eens, dat is een heel goed punt, en dat ga ik doen!” Maar op een gegeven moment wil de kamer dan wel zien, oké, maar heb je het nou dan ook gedaan?’

Zat in stevige wind achter huis en las een boek: *De Noorse liefde van W.F. Hermans*. Rook bij vlagen siringen en bewonderde de eerste ontbloeiende roos, schrok op van twee eenden die snaterend over ons grasveld scheerden.

Observeerde de horizon.

18.05.2022

Vergaapte me bij morgenstond aan een witte tijger op ons raam, wit met zwarte stippen en een witte donskraag.

Terwijl ik havermoutpap bereidde detoneerde de wereld in de media als een duizendklapper in een verdovende orgie van licht en geluid, mijn hemel!

Liet de wereld maar blauwblauw en herstelde een verrot gedeelte van de dakgootomlijsting.

Hoewel de lucht langzaam dichttrok bleef het 's middags warmpjes. Tussen het doezelen door luisterde ik naar blèrende lammeren en het gebrom van bromvliegen. Eénmaal kwam ik uit mijn luie stoel: om een biertje te halen.

Het was beslist een aangename dag op het platteland hier.

19.05.2022

Kijk naar je eigen, en zie hoe je je werkelijk gedraagt.

Toen het eindelijk begon te regenen ging ik in het gat van de deur staan om het stof uit mijn asem te spoelen. Het werd me steeds duidelijker dat wat ik schrijf zo representatief als mogelijk moet zijn, een algemene, universele ervaring.

Alsof ik iedereen ben. En een politicus.

Alle expressievormen zijn geoorloofd. De wereld is één groot gedicht.

Godsamme, wat rook het lekker buiten!

20.05.2022

Als een stukje kamermuziek, dat iedereen begrijpt, een schikking van accenten, maar de wereld zit ingewikkelder in elkaar.

De wereld beschrijven is de wereld renoveren, tot literair fabricaat bijvoorbeeld, en wie leest past de boel ook nog aan de eigen hebbelikheden aan, aan wat er zich de hele dag in het hoofd afspeelt.

Gelukkig liggen er altijd betere tijden in het verschiet, formuleerde ik onder het tandenpoetsen, en dat zou je toch wel een fundamentele constante in de wereldgeschiedenis kunnen noemen.

Tussen de middag aten we op traditionele wijze gebakken vis, waarna de buitenwerkzaamheden werden hervat, ter bescherming vermoedelijk, tegen postironische verveling.

Toen het begon te regenen kwam er prettig bezoek, en helemaal aan het eind was er roomijs. Roomijs is een overlevingstactiek.

21.05.2022

Geen havermoutpap, maar twee geroosterde boterhammen: eentje met kaas en eentje met jam. De kunst van de afwisseling. En je daar dan over verbazen.

Wat ook verbazing wekt: dat we er telkens weer in slagen om de dag, die blanco begint, in te vullen met denken en doen. Op de een of andere manier en om de een of andere reden. Als in een drama, met de sukkelende mens als centrale figuur.

Na de koffie werd net zo lang insectenpoep en insectenbloed weggepoetst tot de wagen weer glansde als een glas melk in zonlicht op de oprijlaan.

Onder het stomen van de aardappelen hield een geopolitieke podcast de aandacht gevangen: 'Je hoeft er maar even over na te denken en je ziet een enorme clusterfuck op ons afkomen, gewoon te veel crises tegelijkertijd.'

Gelukkig is het wad hier nog goed voorzien van vis en rusteloze vogels.

22.05.2022

We volgen het lot in zoverre dat we niet goed weten wat we doen.
Niemand uitgezonderd. De premier niet, de leugenaar niet.

De dag opende zich als vanouds met zijn spectaculaire waarheid. Wie goed uit de ogen keek zag geen stilleven, wie luisterde hoorde het gegons alsook de terloopse vraag:

Wanneer vliegen de nieuwgeborenen uit?

Vaarwel, adieu! Ons afscheid van het dagboek zoals we het kennen. Dit is het eerlijke verhaal van iedereen. Of je nu van formule 1 houdt of niet.

Verstappen accepteerde niets, nam alles, een loopje met het plot inclusief.

25.05.2022

‘Weet je, er valt weinig zinnigs over te zeggen, denk ik, op dit ogenblik,’ antwoordde de expert toen hem naar de verwachtingen ten aanzien van het oorlogsverloop werd gevraagd.

Elektra aangelegd, vijverpomp geïnstalleerd.

Vanbinnen, al weken, een hardnekkig lagedrukgebied. Geen vinger achter te krijgen.

Het bestaan als zodanig is raar. Ieder van ons is raar.

Laten we doen alsof we ertoe doen.

27.05.2022

‘Wherever you go, you will find, live is sometimes helpful, and then obstacles again, hahaha!’ – Eckhart Tolle

In nut zit verspilling, en omgekeerd. Uitlaatklep is een relevant woord in dit verband. Denk ook aan kanaliseren en balans. Maatschappelijke voorbeelden van verspilling: wedstrijdssport, carnaval, oorlog.

‘We kopen wat minder gas en betalen meer dan ooit!’

Kunst is verspillen, evenals seks & drugs & rock-’n-roll.

Verspil jezelf niet, de natuur niet.

29.05.2022

Taal niet naar het onmogelijke, las ik ergens. Wat best wel een basisdingetje is.

De merels die onder een van onze dakpannen uit hun ei kwamen zijn uitgevlogen! We zagen het, lachten om hun verbazing en plezier.

Vanuit Nes, waar we eerst een enorme replica van de aarde aangaapten, wandelden we langs nijgende aardappelplanten en wuivende graangewassen en sloten ons aan bij het landschap zoals het was.

Luisterde later naar de radio, leefde mee.

Schonk me een Ricard in en rook de lasagne die pruttelde in de oven.

30.05.2022

Mijn moeder hield vol dat de koeien in de wei roze waren, kijk maar, zei ze.

Wat me deed denken aan de uitspraak, ik weet niet meer van wie, dat de werkelijkheid eenvoudig daar noch een volledige constructie is.

Las de nieuwe bundel van Marie Claus, *Hier huizen draken*, en oordeelde: humoristisch, bijtend.

Gaapte me na een nul.nulletje een ongeluk, hield niet meer op!

Keek naar Büch, die op Guam was en over Banzai-aanvallen vertelde: ‘Die Japanners waren wel een gek soort helden.’

02.06.2022

Na een hele poos, die werd onderbroken door een overnachting aan de Nederrijn en eentje te midden van golvende graanvelden, gearriveerd in het arrondissement Forcalquier en een bloemenparadijs betrokken, met riant uitzicht.

03.06.2022

De dag begon met enkele uren regen en een boek over de balans tussen geven en nemen.

Toen we in Simiane-la-Rotonde aankwamen kregen we van Godswege een gebroken lucht en bundels zonnestralen. We beklommen het plaatselijke kasteel en vonden het fijn.

De lunch gebruikten we op gele plastic stoeltjes in Banon en vonden we met uitzondering van de witte huiswijn niet zo fijn.

De namiddag was, ik kan het niet anders zeggen, ronduit gul. Van alle kanten waren we omgeven door blauwzwarte houtbijen, zoevende kolibrievlinders, witte boomnimmfen, geurende rozen en bloeiend valeriaan.

De wonderen waren best wel dichtbij.

04.06.2022

Wat wil het leven eigenlijk van mij? Of nog van mij? Ik had er bij het krieken van de dag geen pasklaar antwoord op, mompelde iets over schrijven en lezers de schoonheid van poëzie bijbrengen, maar koesterde twijfels. Wat nu? dacht ik, terwijl de zon boven de bergen rees en vogels het hoogste lied zongen.

Het leven wil niets. Ja, leven.

Dus leefden we vandaag en bezochten een smoorhete tuin en ondergrondse graven en maakten in Saint-Michel-l'Observatoire een retegoede fles rosé soldaat.

In ons zwembadje bleef ik naderhand als vanzelf drijven, decadente pens omhoog.

Of ik ook wist waar ik energie van kreeg?

05.06.2022

Wat anders was dan ik verwachtte vanochtend: de innerlijke rust die me overkwam, even maar, toen weer uitfade, maar zeker niet niets was.

Lag aan de rand van het zwembad en keek uit op een berg, recht voor me, groot en doelloos, maar ik voelde me er senang bij, alsof ik iets gevonden had, niet wetende wat.

Voor de lunch onder een rieten afdak daalden we lopend af naar Saumane: 2 x pizza, 1 x panna cotta, 1 x chocoladetaart & een pichet rosé. De hellende terugweg was voor onze goedgevulde lijven een krimi met een hoge hitte-index.

Siësta, inclusief gesnurk.

De rest van de dag werd gevuld met kijken en luisteren, aandachtig en in een groot verband, alles even toevallig, wat geen toeval was. Als een ladder in een boomgaard.

06.06.2022

Strakblauwe hemel, snikhete dag, in de schaduw gezeten.

Voltooide twee gedichten, eentje, dat over zijn en aanschuiven gaat, bevat alles om een openingsgedicht te zijn.

Roze was de Château La Gordonne , oudroze, cipresgroen het middagdutje.

Zag langvleugelige wespen baantjes trekken in het zwembadwater en vlinders bijna verdrinken. Voor iedere spartelende vlinder rukte ik uit.

Liet tegen etenstijd langzaam een Chimay in een glas lopen en wist dat er een toevallige god moet zijn.

07.06.2022

Om 07.00 begroet door twee onbekende uitgehongerde honden die zich, na een portie havermoutpap met paté, tegen mijn voeten nestelden.

Opnieuw hoge temperaturen, gepaard met stevige wind ditmaal.

‘Mensen ervaren het werkelijke op het moment dat de wereld zich niet aan hen voordoet zoals verwacht.’

Om ons heen gemopper over aanhoudende droogte.

Een bergkam beklommen, die ons uitzicht bood op de Mont Ventoux en besneeuwde alpentoppen.

10.06.2022

‘Jij hebt, las ik, 130.000 scharrel- en 30.000 vrije uitloophennen. Dat zijn echt heel veel kippen.’

‘Valt wel mee.’

‘Hoe ... hahaha!’

‘Ja.’

‘Dat klinkt mij als heel veel in de oren.’

‘Ja maar voor jou klinkt 10.000 kippen waarschijnlijk ook als veel in de oren dus.’

‘Maar die leggen heel veel eieren in ieder geval.’

‘Ja ik zeg altijd dat wij een bedrijf hebben wat genoeg eieren produceert voor een stad zo groot als Eindhoven.’

We zijn weer thuis, na twee dagen karren, wat een kolere-eind.

In de brievenbus een aantal boeken van en over Rutger Kopland. Ik verdiep me momenteel in zijn poëzie. Eigenlijk is er nog niet zo veel over zijn oeuvre geschreven, wat me wel verbaasde. Ik voel me op de een of andere wijze verwant met zijn werk.

11.06.2022

Bestelde boeken, 2e-handse. Boeken, boeken, boeken. Van Kopland en over Nooteboom.

Las in een uur tijd snel een boek over hooggevoeligheid en stress. Leer mij ze kennen. At er een theebiscuit bij. Verstrekt advies: lummelen en accepteren, maar dat wist ik al.

Niet zonder geaccepteerde vleesschaamte en op de fiets kogelbiefstukjes gehaald bij Slagerij Smit.

In de tuin rondgehangen, met snoeischaar en bladhark.

Gepiekerd over piekeren, en er nog om kunnen lachen ook!

12.06.2022

Dat de lezer zich zo af en toe herkent in wat ik hier opschrijf, is natuurlijk de opzet van dit journaal, verdomme.

De zon gaf licht vandaag en warmte, dank u wel, geduldig zagen we planten groeien.

Terwijl het hier harder begon te waaien vielen er in Bakoe twee Ferrari's uit, wat ik, aan de ene kant, spijtig vond.

Gevoelens worden opgeroepen door de wijze waarop de boel wordt beschreven, of liever gezegd, hoe het denken over die boel wordt beschreven, dacht ik zo.

Die twinkeling in je ogen, die iedereen ziet en waarvan iedereen houdt, hoe beschrijf ik die in hemelsnaam? Het kind in je zit er in elk geval nog volop in.

14.06.2022

Onze gemeenschappelijkheid opnieuw uitvinden, dat is de opgave waarvoor we staan, om solidair met elkaar te zijn, om elkaar te steunen, om echt samen te denken. En niet doen alsof alle problemen een-twee-drie kunnen worden opgelost.

Zelfs de was ruikt hier momenteel naar koeienstront.

Voor een douchecabine op maat kwam iemand even de boel opmeten, helemaal uit Alphen aan de Rijn, enkele reis 199 km.

Gras gemaaid, luik opgehangen.

Luisterde naar Boekestijn en De Wijk, die zich zorgen beginnen te maken over de oorlogszuchtige retoriek die China richting Taiwan uit. Of ik me nu ook zorgen moet gaan maken, vroeg ik me af, maar kreeg geen antwoord.

19.06.2022

Er is iets onzegbaar treurigs aan oude schrijvers alleen in hun werkkamer, die het bestaan proberen te doorgronden.

Een boerenkaravaan trok uit onvrede met uitgestippeld beleid luid toeterend en nog meer stikstof uitstotend door mijn dorp heen.

Ik heb niet eens een werkkamer, realiseerde ik me, schreef dat neer en richtte me vervolgens op het bestaan. Hou dat simpel, zei ik, maar hoe gedaan? Waarna ik naar mijn boekenkast liep, die uitpuilt van boeken van oude schrijvers die alleen in hun werkkamer op vakkundige wijze het bestaan hebben ontleed. Of ze ook geléefd hebben? vroeg ik me af. Of hebben juist zij geleefd? Waarvan ik soms ook boeddhistische monniken, die hun halve leven hebben gemediteerd, vermoed. Nou ja, het vluchtige bestaan.

Op een dag zijn al die boerentoeters ook weer weggewaaid, ligt er nog wat lawaai in stoffige geluidsarchieven.

Wie legt het allemaal uit? Je hebt er verbeelding en fantasie voor nodig.

21.06.2022

‘We vragen alleen maar naar de zin van iets als we er niet meer of nog niet door gegrepen zijn.’

Tekende, maar had willen schrijven. Eigenlijk voel ik me meer schrijver dan tekenaar. In beide hoedanigheden richt ik me in hoofdzaak op de waarneembare werkelijkheid, ben geen geweldenaar op het gebied van de verbeeldingskracht. Vooral kijken, gluren, constateren dus. En af en toe iets vinden.

Raakte door de vliegenmeppers heen.

22.06.2022

Vanochtend de eerste tekenen van buikgriep. Hennie werd er enkele dagen geleden door gevelde. Toch ben ik aan de slag gegaan, in een gemoedelijk tempo, o.a. isolatiemateriaal aangebracht.

Vijftig pakken schrootjes in ontvangst genomen en, onder protest van mijn maag, naar boven gesjouwd. Wat moet ik toch met dit fysieke ongemak?

Het moment waarop je sterft is het moment waarop je je hele leven bent. Deze gedachte kwam ik tegen in een boek over Cees Nooteboom, waarbij het me niet duidelijk werd wie haar nu voor het eerst dacht: een Griekse filosoof uit de oudheid, Nooteboom, een romanpersonage van Nooteboom of de schrijver van het essay over Nooteboom?

Na Kopland dringt Nooteboom zich nu aan me op. Dat zal wel een reden hebben. Sommige boeken, is mijn ervaring, kiezen hun moment uit, weten wanneer de tijd rijp is. Ik bezit ca. twee derde van Nootebooms omvangrijke oeuvre en heb me voorgenomen om dat deze zomer verder aan te vullen en te doorkruisen.

Dag 119 van de invasie: ‘Die generaal Dvornikov, kan je je die nog herinneren? Die man die werd ingevlogen vanuit Syrië, nee die werd niet

vanuit Syrië ingevlogen, die heeft gevochten in Syrië en daar heldendaden verricht, Aleppo en zo had-ie onder controle weten te brengen, die man is met veel tromgeroffel ingevlogen vanuit Rusland, de eh Oekraïne in, ja die wordt inmiddels al weer vervangen omdat-ie te veel zoop, echt hè, dat is de reden dat er te veel doden onder zijn commando vielen en dat er te weinig vooruitgang was.'

23.06.2022

Buikgriep zet door, wat zich in de eerste plaats uit in eindeloze misselijkheid. Ook werd me nog een tijding van mijn tandarts gebracht, kort en bondig: vier ondertanden eruit, brug erin, tijdvak oktober-november. Met dank aan een incompetente militaire smoelensmid, die me jaren geleden een ernstige vorm van paradontitis bezorgde, zo erg dat mijn gebit op symposia van paradontologen mocht figureren. Aanwaaiende gebreken, structuur van de veroudering. Gelukkig werkten de weergoden vandaag wél mee.

Begonnen in Nootebooms *Berlijn 1989-2009*, waarin al wat hij schreef over de Duitse hoofdstad is opgenomen, inclusief het bekende boek *Berlijnse notities*, waarin hij de val van de Muur beschrijft en dat ik eerder verslonden heb. Ik woonde indertijd zelf ook in Duitsland, West-Duitsland om preciezer te zijn, en zag geëmotioneerde Duitsers zich klem zuipen en wist: er was heimwee naar elkaar geweest.

Dat was toen. Als Oekraïne straks kandidaat-lid van de EU wordt verandert Europa wederom. De geschiedenis heeft het gaspedaal weer eens diep ingetrapt en zoekt van omwenteling naar omwenteling. 'Er zijn momenteel zó veel crises,' heb ik al een paar keer horen verzuchten, 'dat loopt nooit goed af.' Ach, alles loopt af, waarna er altijd weer een begin is. Wat ik vooral opmerk om mezelf gerust te stellen.

25.06.2022

Het waaide stevig vanochtend, toen ik opstond, in het dorp dat mijn venster op de wereld is. Op het terras scheen ook de zon. Boven mijn hoofd danste het nog jeugdige loof van eik en beuk, terwijl de geschiedenis in de verte, ginds, reuzensprongen maakte. Duiven koerden

onafgebroken, grijze, geen witte. Ik herinnerde me plots de opgewonden, op Tom Cruise gelijkende Amerikaanse militair die op de dag dat Saddam Hoessein in 1990 Koeweit binnenviel steeds weer gelukzalig riep: ‘We’re in business now! We’re in business now!’ Opwinding als aandrijfkraft van de geschiedenis. Waar ik dood en verderf waarnam, zag hij kansen op eremetaal, veelkleurige medailles. Wie anders kijkt, doet ook andere dingen. Wie Poetin wil begrijpen moet kennelijk de bril van tsaar Peter de Grote opzetten. Wie zijn eigenlijk mijn helden?

(Via boekwinkeltjes.nl bestelde ik stante pede een kloeke biografie van Peter de Grote.)

Heb je helden nodig om je door het leven te slaan? Wat kan een held de facto voor je doen? Mijn helden zijn zonder uitzondering kunstenaars: de schilder Claude Monet, de dichters George Oppen en John Asbery, en de schrijvers Koos van Zomeren en Simone de Beauvoir. Ze hebben me allemaal anders leren kijken. Oppen en De Beauvoir brachten ook nog structuur aan in al dat andere dat ik plotsklap zag. *De manderijnen* van De Beauvoir, dat ik las toen ik nog thuis woonde, plaatste mijn moeder in een ander daglicht. Ik ontwaarde een kant van haar die ik tot op dat moment nog niet kende, maar wel hérkende: het was de feministe in mijn moeder die meer dan eens opstond tegen mijn vader, die er overigens de ballen van begreep. Mijn helden hebben, voor mijn gevoel dan, wat orde in mijn chaos weten te scheppen.

Deed het verder rustig aan vandaag, maar besloot vanwege de nog wat haperende gezondheid uiteindelijk toch om morgen niet naar Eindhoven af te reizen voor het bijwonen van een poëziefestival.

26.06.2022

Tom-Jan Meeus schreef voor NRC een inzichtelijk stuk over de waarheid achter de woede van de boeren. Nadat het stikstofprobleem al in 1965 op ministerieel niveau was aangekaart – ‘destijds zat het probleem al vooral in de Gelderse Vallei, de Peel en delen van Overijssel’ – werd het door politici, boeren en boerenlobby meer dan vijftig jaar lang weggelachen, onderschat, gebagatelliseerd en verplaatst. Sinds de rechter dit gedrag in

2019 veroordeelde, radicaliseerden tegenstanders van ingrijpen in de stikstofcrisis en namen hun toevlucht tot protest en ‘ontkenning van feiten, ontkenning van de geschiedenis, ontkenning van het belang van een oplossing.’

‘Ze zeggen: we hebben al zoveel stikstofuitstoot verminderd – en verzwijgen dat Nederland als Europees koploper nog ver boven de norm zit. Ze zeggen: het rekenmodel deugt niet – en verzwijgen dat het model veelvuldig met metingen is gevalideerd. Ze zeggen: boeren moeten weg voor woningen van migranten – en verzwijgen dat de bouw van een miljoen nieuwe woningen maximaal 1 procent van de bestaande landbouwgrond vergt, aldus Kamerlid Pieter Grinwis (CU) donderdag tegen zijn collega Van der Plas (BBB).’

Het begrip dat kamerleden tonen voor boeren en hun gezinnen klinkt menselijk, maar laat ook zien hoe gevoelig politici vandaag de dag voor protest zijn. ‘Want in debatten over andere mensen bepleit dezelfde Kamer al jaren dat burgers na baanverlies van beroep wisselen (“van werk naar werk”) en zich daarvoor tot op late leeftijd bijscholen (“een leven lang leren”).’

Gedurende mijn lange loopbaan heb ik vele, vele mensen hun baan bij Defensie zien verliezen en maar weinigen gehoord die zich om dit leed bekommerden. Groeiende en krimpende bedrijfstakken zijn de normaalste zaak van de wereld en de agrarische bedrijfstak vormt hier echt geen uitzondering op. In de chemiesector draaien bedrijven die werken met milieugevaarlijke stoffen reeds op voor de kosten van het opruimen van milieuschade. Ook de agrarische sector bedient zich volop van milieugevaarlijke stoffen en ik zou het logisch en redelijk vinden als ook deze sector als vervuiler zijn verantwoordelijkheid zou nemen voor schade die aan het milieu wordt toegebracht.

27.06.2022

Val je lezers niet lastig met je onnozele kwaaltjes en je onbenullige ups en downs, kreeg ik ooit als advies aangereikt, en prompt schreef ik over

niets anders meer. Een update op dit vlak: buikgriep finito, halfjaarlijkse CLL check-up: bloedwaarden stabiel.

‘De tijd zelf is niets, alleen de beleving ervan is iets.’ – Cees Nooteboom

Dit zijn boze tijden, en er wordt een barre winter verwacht. Ik hoorde experts pleiten om wat er na een staakt-het-vuren nog over is van de Oekraïne direct lid van de NAVO te maken: beter voor onze veiligheid, beter voor onze portemonnee. Knipte vervolgens ter kalmering van de geest grasranden bij, kalmeerde en dacht: misschien nog niet eens zo’n gek idee, we zullen Poetin toch op de een of andere manier moeten zien te stoppen.

Opende Google Maps en staarde enige tijd naar de Dnjepr, die nog niet zo lang geleden – mijn overgrootouders waren in de bloei van hun leven – invloedsferen van oost en west begrenste, invloedsferen die zich al eeuwenlang bewegen als eb en vloed, de geschiedenis als een tragisch getijdenboek.

Waarna ik muziek opzette en een biertje pakte, en nog eentje.

28.06.2022

De geschiedenis ging vandaag stilzwijgend aan Brantgum voorbij. Als een dief in de nacht was de dag verschenen en, later, ook weer uit het zicht verdwenen. Wat ik zoal gedaan had? vanochtend, vanmiddag, en ik kon me nog vaag wat dingetjes herinneren: ik was bij een bouwmarkt, een slijterij en mijn moeder aangewipt, die me nog wel herkende, maar niet meer wist wie ik was. Verdwijnen als leitmotiv van een zonnige zomerdag. Dat ik regelmatig wegdommelde, boven een ijzersterk boek, haalde ik ook nog boven, maar daarna lag de dobber doodstil.

29.06.2022

Een Nooteboom lezen is een belevenis. Nootebooms wijze van kijken is bijzonder, zijn eruditie groot. Ik las na vele jaren weer eens een boek van deze, ook internationaal bekende Nederlandse auteur: *Berlijn 1989-2009*. Maar onze hernieuwde kennismaking verliep niet geheel vlekkeloos. Zo

stoorde ik me regelmatig aan zijn barokke taalgebruik, dat ik soms zelfs als ouderwets kwalificeerde. Ik kon me niet herinneren dat ik daar voorheen ook over viel. Nu is Nooteboom bijna negentig, dus enige clementie op dit punt mag worden betracht. Echt hindelijk werd het pas als een overdaad aan taalversieringen het zicht op de inhoud belemmerde en ik het idee kreeg dat de passage geen wezenlijke betekenis had. Gelukkig stond daar veel tegenover. Ik deel Nootebooms passie voor het verleden als fundering van de tegenwoordige en toekomstige tijd en werd door hem met dit boek schandelijk verwend. De confrontatie met het volgende inzicht gaf me zelfs, de huidige situatie in Oekraïne indachtig, een aha-erlebnis: '[Europa] is altijd een gevaarlijk werelddeel geweest.' Ik ben van na de Tweede Wereldoorlog en heb me als Europeaan niet eerder zo bedreigd gevoeld als nu, ook niet ten tijde van de gewelddadigheden op de Balkan eind jaren negentig of de terroristische aanslagen in de periode erna. Maar Nooteboom heeft gelijk: Europa was en is linke soep, toen en nu.

Begonnen in *Peter de Grote en het ontstaan van het moderne Rusland, 1672-1725* (1986) van Robert Massie.

01.07.2022

Uit een review van Piketty's *Time for Socialism*, waarin een aantal van zijn columns voor Le Monde zijn gebundeld:

'His goal is to repurpose existing mechanisms and indices – taxation, social spending, corporate boards, economic statistics, higher education, the European Union, the Federal Reserve – to adopt a new egalitarian logic. Instead of allowing the few to hoard wealth and power, those mechanisms will redistribute resources within and across societies.'

Wat me een gewenste en haalbare politieke strategie lijkt. Zette Piketty's boek op mijn verlanglijstje.

Sloot met veel pijn en moeite een verwarming aan, haalde verrukkelijke fish-and-chips bij Krist en bezocht de prikkelende tentoonstelling *À la campagne: het Franse licht van Maris tot Monet* in het Fries Museum. Drie Monets en één Cezanne die ik nog niet eerder in het echic had

gezien. Bij het stuk dat Cezanne in de Provence schilderde, niet ver van onze vakantiestek, zwijmelde ik.

En keek uiteraard naar de opening van de Tour de France, Leffe in de hand, regen in Kopenhagen, een individueel ritje over dertien kilometer: Yves Lampaert won, met wat geluk, maar wie kan Pogačar, die vandaag derde werd, in hemelsnaam de eindoverwinning afsnoepen?

Mijn liefde voor wielrennen ontstond in 1994, toen ik met een maagzweer thuiszat en besloot om een racefiets te kopen. Een fiets die ik tot op de draad versleten heb.

‘We gaan eraan,’ las ik ergens, ‘en kunnen daar niets meer tegen doen.’ Nada nieuws onder de zon, repliceerde ik, lichtjes aangeschoten en op dit punt onvervalst fatalist. Op mijn begrafenis schenk ik een droge Riesling.

02.07.2022

Nadat we in het holst van de nacht de losgebroken merrie naar haar hinnekende veulen hadden teruggeloodst toch nog enkele uren geslapen.

‘Verlies is de overgangsfase tussen het heden en het afwezige, het nu en toen, de levenden en de doden – de erkenning ervan is de bekrachtiging van het zijn tegenover het niet-zijn.’

Schreef een eerste versie van een gedicht, fietste, luisterde naar Radio Tour de France en reviseerde.

Las Rutger Koplands *Voor het verdwijnt en daarna* (1985), at een appel en begon in Pauline de Boks *Blankow of het verlangen naar Heimat* (2006).

De meningen, die desgewenst kunnen worden overgeslagen (op het citaat over verlies wordt nog gepuzzeld): ik vond het zwaar klote dat mijn slaap werd verstoord, maar jofel dat de paarden konden worden herenigd, ik vind de gereviseerde versie van mijn gedicht het beste wat

ik in lange tijd heb geschreven, ik vond de fietstocht chill, het appeltje zozo en Koplands bundel om en nabij de vier sterren waard.

18.09.2022

Gister in het aangename gezelschap van F. & A. uitgebreid gedineerd in Ludiek te Havelte. Raakte van het glas grappa na, een moscato van Poli, in een staat van gelukzaligheid.

Vandaag vooral gezeten met een tijdschrift, boek of tablet in de hand.

Toen het opklaarde nog gauw een wandeling gemaakt: de spruiten stonden er goed bij!

Dag 206 van de invasie: 'En als je nou een beetje vooruitdenkt, gewoon een beetje gezond denken: dit gaat natuurlijk niet goed, er is een machtsvacuüm, we zien ook dat het in Amerika gewoon niet goed gaat, dus dan moet je toch gaan nadenken over een Europees kernwapen, hè.'

Knikte instemmend bij de conclusie van Boekestijn en De Wijk dat Europese politici geen kaas meer hebben gegeten van politiek die berust op het gebruik van machtsmiddelen. Waar best iets aan te doen is, natuurlijk.

Het ruiende heden.

19.09.2022

Behangen. Wat vroeger geklooi met druipende behangtafels en scheurend behang betekende, maar tegenwoordig een eenvoudiger klusje is.

Wandelde, tekende, wandelde, was niet voor de onvermoede bui binnen.

At een sappige lichtzure James Grieve uit eigen tuin.

Luisterde naar een politieke podcast waarin het huidige kabinet een gebrek aan lef onder de neus werd gewreven: omdat kabinetsleden uit

angst voor lage populariteitscijfers niet meer durven te zeggen waar het op staat.

Tja. Wat ook wijst op een tendens, ordening, structuur.

20.09.2022

In een recensie wordt Andreas Burnier – van wie ik lang geleden toch minstens één boek las, iets met een trein – als ‘een eenzame denker’ omschreven. Zocht online Burniers bibliografie op: *De trein naar Tarascon*, roman, 1986. Meende dat ik het toen wel een aardig boek had gevonden.

Denken is een particuliere handeling die je allenig of in gezelschap kunt doen. Als gedachten gevormd zijn kun je ze uitwisselen met anderen. Dacht Burnier graag allenig of wisselde ze haar gedachten zelden met anderen uit? Of beide? Of voelde ze zich eenzaam en peinsde veel? Uit de recensie blijkt het niet.

Theo Sontrop bestierde ooit De Arbeiderspers, bracht zijn oude dag op Vlieland door en overleed in 2017. Onno Blom zocht hem regelmatig op dat eiland op en legde hun gesprekken vast in het vermakelijke boekje *De conversationalist. Insulaire gesprekken met gentleman en ex-uitgever Theo Sontrop*. Op de vraag naar het hoe van het uitgeven antwoordde Sontrop: ‘Voorzichtig goede debutanten brengen. Het oude fonds, de backlist, oppoetsen en je klassiekers een herkenbaar literair gezicht geven ... Dat is, dames en heren, de kern van de zaak.’

Vandaag verschenen bij Gaia Chapbooks: een herdruk van Herman Gorters *In memoriam*, met een uitgebreide inleiding door Gert de Jager.

Lees alsof het tijd is.

21.09.2022

Vanochtend koffie gedronken bij J.W. in Leeuwarden, die er beter uitzag dan enkele weken geleden en zich na de zenuwslappende periode – ‘u heeft geen kanker, meneer’ – herpakt heeft.

Daarna naar Boekhandel Van der Velde gewandeld en *Spring Cannot Be Cancelled: David Hockney in Normandy* gekocht, een fraaie paperback boordevol kleurenreproducties van de knuffelkunstenaar van Engeland. Zijn populariteit dankt Hockney niet alleen aan zijn toegankelijke figuratieve werk maar ook, en misschien wel vooral, aan zijn beminnelijke voorkomen. De 85-jarige heeft gevoel voor humor, rookt als een stoomboot en drinkt als een tempelier. Daarnaast heeft hij kundige marketing- en salesmanagers in dienst.

Vervolgens met de bus weer naar Brantgum teruggekeerd. Las onderweg in Koen Peeters roman *Kamer in Oostende*, dat ik gisteren op de valreep nog uit de bieb meenam en dat me tot nu toe boeit:

‘James Joyce logeerde met zijn gezin in hotel L’Océan; Joyce hoorde de portier de telefoon opnemen: “Allô! Ici le portier de l’océan,” en daar moest Joyce zijn leven lang om grinniken.’

Hoorde thuis dat Poetin een gedeeltelijke mobilisatie heeft afgekondigd en voelde me onbehaaglijk bij deze stap op de escalatieladder. Nog een of twee tredes en we donderen met z’n allen de afgrond in.

Ging, om de zinnen te verzetten, uit tekenen.

24.09.2022

Na een genoeglijke avond bij P. en H. aangekomen in La Buzatière, een gehucht in Midden-Frankrijk, waar het landschap glooit en rijkelijk voorzien is van bos.

Tien uur aan één stuk door geslapen, ontbeten met een Franse stok.

’s Ochtends, bij drukkend weer, in Château de Rochechouart kleurrijke middeleeuwse muurschilderingen bekeken, over de lange jacht van Franse adel, die stevast werd afgesloten met een overdadig maal. Ook toen was het leven goed, mits je geld had.

Nog voor de regens geluncht bij L'oree des vallées, aan de rand van een vallei, waar we ons te goed deden aan een Napolitaanse pizza, begeleid door een pichet energieke Franse rosé.

De rest van de dag is geen geschiedenis; er werd gerelaxt, gechild. Na de nattigheid was er nog anderhalf uur zonneschijn, een boek, wijn, verse groente.

25.09.2022

Zacht herfstweer, vogels in het groen, de eerste gele en rode tinten.

In rustig tempo naar Oradour-sur-Glane gereden. Dit dorp werd op 10 juni 1944 door de SS vernietigd. Vrijwel alle dorpelingen, ruim zeshonderd in totaal, lieten daarbij het leven. Sinds die dag zijn de resten van het dorp onaangeroerd gebleven en strekken tot getuigenis van deze gruwdaad.

Wist aanvankelijk niet waar ik het zoeken moest.

Waarna de onwerkelijkheid dan toch onder ogen werd gezien.

In het licht van Oradour was ons zondagsmaal, dat werd genoten in Hôtel de France in Rochechouart en ongewoon heerlijk was, een wissewasje.

26.09.2022

Vandaag door de omgeving rondgetoerd en rondgewandeld. We zagen eeuwenoude platanen met een doorsnede van zes meter, bestegen de Grand Puyconnieux voor een groots panorama, zochten naar resten van een Romeins klooster en vergaapten ons aan een wonderbaarlijke ieniemienie fontein die Google als bedevaartsplaats heeft bestempeld.

We zijn zelden zo snel vertrouwd geraakt met een streek, die sinds de jaren zestig half leeggelopen is. Een oase van rust.

Lunch? Met Franse frieten aan een half drooggevalen meer.

De wandeling aan het einde van de middag was dik en voerde ons naar kuddes Limousin runderen. Koeien én stieren, jong én oud door elkaar, allemaal voor het vlees. Tot dan: olijke baasjes.

Wie hier het nieuws aanzet zet een andere wereld aan.

27.09.2022

Luisterde in de ochtendschemering naar de laatste analyse van Bokestijn en De Wijk: de kans dat het tot een gewapend conflict tussen Rusland en de VS komt is toegenomen.

Het weer in La Buzatière oogde minder somber.

We deden boodschappen en maakten een lange wandeling. Ook werden er kastanjes geraapt. Het barst hier van de kastanjabomen.

Toen de wind toenam en de temperatuur daalde stak ik de haard aan en ontkurkte flessen.

Overdacht voor de opflakkerende vlammen iets wat De Wijk nog had gemompeld en me de godganse dag door het hoofd was blijven gaan: dat nucleaire planners maar met elk scenario rekening moesten houden.

28.09.2022

We zagen vandaag niet alle buien aankomen: niet op de gezellige markt in Piégut-Pluviers, niet voor het oeroude maar gesloten kasteel van Montbron en ook niet tijdens het ommetje door de rustieke omgeving.

Alleen tijdens het ommetje viel er een vloek, vloekje.

Ook de lunch was lachen. Het dagmenu in een herberg in een piepklein plaatsje. Authentiek Frans, uitstekend klaargemaakt. Kannetje wijn erbij. Maar de krachtige kreeftensoep en de malse rundertong waren niet echt aan Hennie besteed. Het toetje daarentegen wel.

Luisterde tegen borreltijd naar enkele politieke podcasts waarin ook de politieke journalisten het niet meer wisten. We zijn zo langzamerhand met zijn allen het spoor bijster.

Wat ik nog wel wist: waar ijskoude biertjes lagen.

29.09.2022

Weinig wind, veel zonneschijn. Ochtendwandeling richting Le Repaire, waar we in een schilderachtig landschap een verlaten boerderij monsterden. ('Nee, Hennie, één boerderij is genoeg!') Lunch in Hôtel de France, Rochechouart, die opnieuw voortreffelijk was. Daarna languit met een boek, spulletjes ingepakt, klein drankje gedaan. La Buzatière is een snellader gebleken.

01.10.2022

Dat we dus, als ik Bokestijn en De Wijk goed begrijp, in een fuik zijn gelopen, waaruit ontsnappen haast onmogelijk lijkt. We = Rusland, Oekraïne, Europa, VS. Fuik = gebruik van nucleaire wapens.

Maar, relativeerde ik om somberte te voorkomen, dingen lopen dikwijls anders dan je vooraf gedacht had.

Buiten trokken donkere regenbuien over, binnen was het 18°C. Het psychische krachtenveld is een ingewikkeld veld.

Voelde me best oké.

Deed een hele zooi karweitjes.

02.10.2022

Als de kwelders rood kleuren is het wad op zijn mooist. Dus na de regenvlagen naar Moddergat gekard, waar we het zeehoofd bewandelden en genoten van zon, zee, wind, dribbelende plevieren, gijpende meeuwen en de karmozijnrode zeekraal. Wat zoiets met je doet: ik werd er opgeruimd van.

Las poëzie op de wc. Wat niet denigrerend bedoeld maar de naakte waarheid is. Nam er de tijd voor, wat ik de laatste tijd te weinig doe. Vroeg me nog af of de poëzie met het verdwijnen van de Grote Poëzieprijs zichzelf nu definitief overleefd heeft. Dacht van niet, wel, niet. Waar ik met betrekking tot poëzie behoefte aan heb: een online plek waar overzicht, kennis en discussie wordt geboden, gedegen opgezet, geen eilandje.

‘Wie wil ik zijn?’ vroeg een schrijfster zich voor haar nieuwe boek af, een typische vraag voor het tijdperk waarin we thans leven, dat van het maakbare ik. Mens, hou toch op! Proef het leven, test het, ervaar het! Dat ikje van je hobbelt er heus wel achteraan.

03.10.2022

Pakte de verbouwing weer op, raakte al snel door vulmiddel en schuurpapier heen en fietste noodgedwongen maar bij zacht weer naar een bouwmarkt in Dokkum. Wat best een lekker ritje was.

Verdiepte me bij terugkomst in de wondere wereld van de aandoening histamine-intolerantie. Ik denk weer eens dat ik wat heb. Feit is dat ik me bij inname van antihistaminica aanmerkelijk fitter voel. Er zou een relatie met mijn leukemie kunnen zijn, begreep ik, wat ik bij het volgende bezoek aan de specialist zal aankaarten.

Maakte de tjokvolle dakgoten schoon en kruide drie kruiwagens bladafval naar de mestbak van de overburen, waarin wij ons groenafval mogen dumpen. Herfstkarweitje.

Dat Rusland deze oorlog niet gaat winnen, óók niet als Poetin kernwapens inzet, is voor de meeste deskundigen zo klaar als een klontje. Het Russische leger is een janboel. Wat rest Poetin nog? Driehonderdduizend man gedurende de winter loopgraven laten betrekken in de veroverde gebieden? Dat zou zomaar kunnen.

04.10.2022

Verdoofd, gehapt, twee hoektanden geslepen, vier ondertanden getrokken, noodbrug geplaatst. Na precies veertig minuten stond ik weer buiten, geen geintje. Zie er nu weer uit als die jongeman van eertijds.

Toen Poetin nog in de DDR viespeukte.

Dat zijn leger thans op imploderen staat, volgens sommigen.

Tegen etenstijd, verdovingen volledig uitgewerkt: alsof ik op mijn bek geslagen ben, een vuistslag op de onderkin.

Toch een wijntje, of vooral.

05.10.2022

Genoot gisteravond van het flitsende combinatiespel van Napoli tegen Ajax, maar hield het na één helft toch voor gezien. Ik had geen zin in nóg meer verschutting. Wat een karaktertrekje van me is, dat je als chauvinistisch zou kunnen bestempelen.

Windkracht zes. Aan de overkant stonden twee mannen te klooiën met piepschuimen funderingsbekistingen. Keek vanachter het wc- raampje toe.

Trof niet veel later voorbereidingen voor een aardappeltaart met gerookte zalmsnippers.

Realiseerde me dat ik nog heel wat doelen in mijn leven heb, waaronder (a) een solo-expositie in een relevante galerie en (b) een dagboek dat wordt uitgebracht in de reeks Privé-domein.

Schoot in de lach toen ik deze doelen opschreef, dacht ach, zo lang ik maar geniet van het geploeter!

06.10.2022

Jawel, werd me te verstaan gegeven, of je het nou leuk vindt of niet, iedereen leeft het onberekenbare leven, en elke bijsturing waarvan je je bedient valt in de categorie kleine rationalisaties.

Behangen, verwarming weer opgehangen, gaten en scheuren gevuld.

Rijtje muurtegeltjes afgestoken, waarbij pleisterwerk loskwam. Geen reparatiemortel in huis en geen zin om bij windkracht vijf naar Dokkum te fietsen. Klimop gesnoeid.

Aan het einde van de ochtend kwamen N.N. en L.V. een bak koffie halen, hun broeken en schoenen nat en smerig van zeewater en slik. Ze waren vogels wezen kijken in de kwelders en op het zeehoofd bij Moddergat en hadden zich laten verrassen door het opkomende water. Kwestie Arib was een van de gespreksonderwerpen. Hoe heeft het zover kunnen komen? Waarom werd er niet ingegrepen? In welke mate werden de grenzen van het betamelijke nu precies overschreden. Al onze antwoorden waren giswerk.

Middagmaal met brood en gebakken eieren.

Omdat het kattenvoer op was toch op de fiets gestapt, naar de buurtsuper in Holwerd, vanwaar ook nog koffie en bier werd meegenomen.

Getekend, gelezen, gekookt. Onberekenbaar was deze dag niet, heel voorspelbaar eigenlijk, maar dat kan morgen anders zijn.

Opmerkelijk vond ik nog een uitspraak van hoogleraar Milieu en Duurzaamheid Jan Willem Erisman in de podcast Ecosofie: dat het nieuwe stikstofbeleid, dat kleinschaligheid bevordert, ervoor zal zorgen dat er meer boeren kunnen blijven boeren dan wanneer je de markt, die schaalvergroting voorstaat, zijn gang zou laten gaan. Boeren zouden het nieuwe stikstofbeleid juist moeten steunen!

07.10.2022

Zocht op boekwinkeltjes.nl naar een 2e-hands boek van Annie Ernaux, Nederlandstalig. Vond er eentje, dat duurder was dan een spiksplinternieuw exemplaar. Heb nog geen enkele titel van de kersverse Nobelprijswinnares gelezen, hoewel mijn handen verschillende malen *De jaren* vasthielden, maar niet durfden.

Haalde neusspray en reparatiemortel en reed door naar mijn moeder, die halverwege de wandeling plots haar plas liet lopen. Ze keek me verschrikt aan, stamelde. Gelukkig kalmeerde mijn 'geeft niks' haar enigszins. Hoe rollen zich omdraaien kunnen.

Repareerde pleisterwerk, harkte bladeren en trof op de valreep nog een drukje van *De jaren* in de Dokkumer bieb aan. Gleed niet veel later in bad en begon te lezen.

'Alle beelden zullen verdwijnen.'

Dronk tegen etenstijd nog een Kasteel rouge, luisterde naar de melancholieke klanken van een saxofoon, kreeg een mond vol heimwee.

09.10.2022

Na een avondje bourgondisch tafelen met A. en S. – ze willen er een half jaartje tussenuit, berggevoelens oproepen in Italië of Slovenië – tegen zevenen het bed verlaten om naar de GP van Japan te luisteren, wat vanwege regenval aldaar een langdurige opgave bleek, maar waar Verstappen wel voor de tweede keer wereldkampioen werd.

'Soms is het ook zo dat dingen heel gevaarlijk worden,' zei Bokestijn in Bokestijn en De Wijk, 'en als analist kan je dan niks anders doen dan gewoon intellectueel eerlijk de conclusie maken dat het heel gevaarlijk is.' Lag ondanks het serieuze onderwerp – Poetin – krom van het lachen.

Flinke wandeling gemaakt van Wierum naar Nes en weer terug. De leegte van Noordoost-Friesland heeft nog iets magisch, het spel van de

wolken een betoverend karakter. Waar kan het oog nog zover reiken als je kijken kunt?

De rest van de middag werd besteed aan een warm bad en prikkelende lectuur: dat een mening 'ouderwets' is, bijvoorbeeld, en kritiek 'totaal mainstream'.

Haard, zalm, droge riesling. Ontaarde pensionado.

11.10.2022

De gok om over het oude behang heen te behangen pakte verkeerd uit: de boel begon te bobbelen en trok na droging niet meer glad; wat een dag extra werk opleverde.

Luisterde tijdens mijn geklungel naar een armvol analisten die hun licht lieten schijnen over het Russische gestuntel, dat tsaar wanhoop tot de inzet van nucleaire wapens zou kunnen drijven. Maar voor het moment nog niet, dachten de meesten.

Lunch met spekpannenkoeken en schenkstroop.

Onze witte auto, zwart van de rooiklei, door de wasstraat gehaald.

Hoewel al een eind op weg wil Annie Ernaux' *De jaren* me maar niet boeien. De hoogst beschouwende, sterk steriele benadering van wat onze tijd kenmerkt maakt haar proza bloedeloos. Waar is de tijdgenoot die raast en tiert over wat het leven hem gebracht heeft? Wellicht maakt hij zijn opwachting nog. Nou ja, het is natuurlijk ook helemaal geen roman.

Duveltje 6,66 ont kroonkurkt.

12.10.2022

Ronde vanmiddag eindelijk de behangklus boven af, die veel meer tijd heeft gekost dan vooraf geschat. Nog wat timmerwerk en dan kan volgende week de vloer gelegd worden. Begin november is de bovenverdieping dan op wat dakspanten na volledig vernieuwd.

Stoofde witlof en bonen en een zelfgekweekt rood pepertje, dat fucking heet was; fijn recept van Antonio Carluccio's oma.

Voor promovendus Farah Bazzi zit de boel eenvoudig in elkaar: je droomt over bezit en macht óf verbondenheid en solidariteit, en wie uit is op bezit en macht heeft een 'kolonistenmentaliteit'. Deze voorstelling omtrent de werkelijkheid ontvouwt ze in haar essay *De wereld door de ogen van kolonisten*, dat deze week op de website van de Nederlandse Boekengids verscheen. Halverwege haar verhandeling volgt de crux, die stoelt op de gedachte van de Frans-Martinikaanse intellectueel Aimé Césaire dat het fascisme moet worden benaderd als een naar binnen gekeerde vorm van kolonialisme: 'fascisten,' zo leidt Bazzi af, 'zijn kolonialisten die wensen de eigen natiestaat ("terug") te veroveren.' Hierna zet ze Thierry Baudet, met wie ik niks opheb, weg als populist, kolonist en fascist en stelt voor de wereld op zijn kop te zetten, opdat alle slechte mensen eraf vallen. Lág het maar zo simpel, dacht ik na lezing van dit, eh, pamfletje.

At te veel boterkoek.

Is Napoli het nieuwe Ajax?

13.10.2022

Bij het aanbreken van de dag naar Ljouwert gekacheld om de versleten voorbanden van onze voiture voor nieuwe te wisselen.

Twee wielmpjes uit hout gezaagd en onder een stokoude houten kiepwagen geplaatst, die twee wielpjes miste. Morgen gaan we op kraambezoek.

Derde herhaalprik gekregen. Was zowat de jongste. Getekend, gewandeld, etc. Prinsheerlijk herfstweer.

'Ik ben nooit van de school om te vroeg te juichen.' – Rob de Wijk in de Oekraïne-update.

Routine komt ons meer dan bekend voor.

14.10.2022

De chaos, die telkens van gedaante wisselt.

Wat een ultrakorte geschiedenis van de mensheid zou kunnen zijn, is.

Reed in mist naar Uitgeest, waar we een wereldwondertje aanschouwden, en keerde via Egmond aan Zee, waar we in een strandtent lunchten, weer naar het druilerige hoge noorden terug.

Stak thuis de haard aan en begon in een nieuw boek, dat ik van de week 2e-hands aanschafte: *Heel ons fundament kraakt* van wijlen J.L. Heldring, die maar politieke columns voor de NRC blééf schrijven.

Heldring, kort na de Val van de Muur in 1989: ‘Ja, het is niet ondenkbaar dat we binnenkort op de “tweespalt der wereldrijken”, die de laatste veertig jaar heeft beheerst, zullen terugkijken als op een toestand van betrekkelijke stabiliteit.’

De trein die geschiedenis heet dendert voort.

15.10.2022

Het dagboek is bij uitstek de plek waar een schrijver zichzelf mag zijn, opvliegend of flegmatisch, gierig of genereus, ziekelijk jaloers of anderen alle goeds gunnend. Wat níet mag: liegen. In dagboeken wordt per definitie de waarheid gediend, zodra er leugens in worden gesproken vervallen ze tot een ander genre.

Machtspolitiek. Politiek optreden, gebaseerd op macht. Wie hebben er inzake Oekraïne de feitelijke macht? Poetin en Biden. Zij beschikken over nucleaire slagkracht én lijken bereid om die aan te wenden, en alleen zij kunnen het conflict verder doen escaleren, de-escaleren of bevriezen. Ik mag goddomme toch hopen dat eerdaags het juiste moment is aangebroken voor een ontmoeting tussen die twee, om een oplossing te bedenken.

Tenzij het Russische volk zich alsnog gaat roeren.

Dronk koffie met mijn moeder en bekeek een plaatjesboek met haar, van voorwerpen uit de jaren 60. Zo nu en dan gaf ze een teken van herkenning.

Luisterde naar De kamer van Klok, waarin allerlei onderwerpen aan de orde kwamen, maar het feitelijk voortdurend over Rutte ging, die telkens in hoffelijke woorden bij de enkels werd afgezaagd. En ik maar knikken, knikken.

16.10.2022

Bij vrij krachtige wind en veel zon voor ons plezier door de kwelders bij Holwerd – laarzen aan! – geploeterd. Bij de vogelkijkhut het wandelpad verlaten en een eindje richting de waterlijn bewogen, waar honderden vogels naar voedsel speurden. We waanden ons op avontuur, Friese safari, het landschap een potpourri van kleur.

Er zijn mensen die de goedheid zelve zijn, ik ken er een paar, maar ik geloof niet dat goedheid onze natuurlijke staat is. Voor slechtheid idem dito.

Wat in mijn geval heeft geleid tot een in beginsel gereserveerde houding ten opzichte van mijn medemens. Mijn vertrouwen zal gewonnen moeten worden. Dat is kennelijk mijn aard, al dan niet in mijn jeugd verkregen.

Voor staten idem dito. Rusland pleur op!

De wereld nemen zoals-ie is.

17.10.2022

Timmerde, deed boodschappen in de regen, zette hachee op en luisterde naar de Klassieke Top 400 op Radio 4.

Bestelde het eerste deel van de dagboeken van Frida Vogels, 2e-hands, voor € 8,60 inclusief verzendkosten.

Verlengde mijn digitale abonnement op *The European Review of Books*, dat me tot nu toe goed bevallen is. Beter dan *De Nederlandse Boekengids*, waar ik ook abonnee van ben, maar me de laatste tijd toch regelmatig aan stoort; té veel middelmatige recensenten.

Ik lees meer recensies dan boeken, wijl ik best veel boeken lees, zeventig à tachtig stuks per jaar.

‘Wie goede kritieken wil schrijven heeft geloof nodig, niet in God, maar in de literatuur.’

18.10.2022

Halve doorwaakte nacht door toedoen van uitgehongerde muggen.

Geschilderd, ondervloer gelegd, naar tevredenheid. Tuinazalea verplaatst.

Muggennet, dat ik vorige week nog had weggehaald, weer opgehangen.

Droevig was het nieuws dat onze overbuurvrouw is overleden. Ze was al oud en der dagen zat, maar we waren er toch even stil van.

Headbangde mee op het punknummer ‘Pints of Guinness Make You Strong’.

19.10.2022

Legde de vloer boven, at tussendoor een boterhammetje met rinse appelstroop en deed ook nog een dutje.

Het woord ‘rins’ betekent ‘lichtelijk zuur’ en stamt van ‘Rinsch’ af, in de verbinding Rinsche wijn, rijnwijn, dat in de middeleeuwen een lichtelijk zure wijn was.

Wie aan Frida Vogels dagboeken begint valt pardoes in het leven van een 24-jarige, die in 1954 kennelijk baanloos kon overleven in Parijs en plannen maakte om voor langere tijd naar Italië te verkassen. Las online

dat haar moeder van goede familie was en zette oud geld op mijn lijstje
mogelijke verklaringen voor Vogels, eh, inactieve gedrag.

Verduivelde oorlog. Is Poetin al gecancelld?

Kreeg na recente uitnodigingen voor een poeptest en coronaprik er
vandaag eentje voor een grieprik; jesus, moet ik me per se oud gaan
voelen of zo?

20.10.2022

De moeder van Wim Kan over Gerard Reve's *De avonden*: 'Wat een
aárdig boek, ja ja, zo denken je kinderen over je.'

Aanhanger van een lading bouwafval voorzien, die morgen naar de stort
zal worden gebracht. Ik verbouw, dus rijd ik tot vervelens toe naar de
stortplaats.

Kunstenaars ontwikkelen zich schoksgewijs, met horten en stoten, en je
weet nooit wanneer een volgende ontwikkeling zich aandient: ineens is
zij er, althans dat is mijn ervaring.

Vandaag verraste ik mezelf met een penvoering die lossier, speelser was
dan ooit tevoren en me een magisch gevoel gaf, alsof ik over het scherm
danste.

Is *het empirische dagboek* een pleonasme?

21.10.2022

Wat mensen zoal van hun leven maken, boeiend. Zonder enige horeca-
ervaring een hotel met twintig kamers kopen, bijvoorbeeld, voor € 2
miljoen eurootjes. Dan moet het roer wel om, ja.

Bakkie geleegd, bier en grind gehaald, keukenkast aan stukken geslagen
en joekels van muurgaten gedicht.

In het zachte weder naar ons dorp staan kijken, van een afstandje, en het getekend. Een agrarisch terpdorp dat zowat tot ons nationaal erfgoed gerekend zou mogen worden, inclusief enkele van zijn inwoners.

Zwaaide naar de burgemeester van Brantgum, die de dagelijkse ronde in zijn bemodderde bestelwagen deed. De burgemeester was vroeger boer en gaat er prat op dat hij ons dorp nog nóóit verlaten heeft. Nou, heel eventjes dan, voor de ablatie van zijn hart laatst.

Nee, geen achterlijk boerenland, maar in complexe verhouding tot de directe omgeving.

22.10.2022

Droomde dat ik voortdurend op een veerpont meevoer, heen en weer, omdat ik telkens dacht op de andere oever iets te zijn vergeten, waaronder mijn portemonnee. Na goed zoeken bleek ik drie portemonnee's op zak te hebben.

Bladeren geharkt, urenlang, aan één stuk door.

Op Instagram barst het van de kunstenaars die hun werk etaleren. Ik volg dat spektakel al een tijdje en weet nu: er worden heel veel prachtige dingen gemaakt, en ook waardeloze. Maar over wat de kunstwereld momenteel beweegt – wie of wat maakt opgang, furore, is museaal materiaal? – verneem je op Instagram niets. Daar zal ik andere bronnen voor moeten raadplegen.

Dit zou het rode draadje voor dit dagboek kunnen zijn, waar ik nog naar op zoek ben, voor volgend jaar.

Pompoenrisotto aten we, traditioneel Italiaans herfstrecept, inclusief een grappaatje na.

23.10.2022

Las een artikel op kunstplatform Mister Motley over een tentoonstelling in Fotomuseum Den Haag, *Donkere Duinen* getiteld. Je kunt er zwart-

witfoto's bezichtigen, die tussen 1938 en 1946 door een onbekende fotograaf in de Haagse duinen werden geschoten.

Een aantal dingen viel me op. Waarom wordt de onbekende fotograaf stelselmatig amateurfotograaf genoemd? Wat betekent het woord 'amateur' tegenwoordig in kunstkringen? Heb je dan geen erkende kunstopleiding gevolgd? Of voldoet je werk niet aan bepaalde kwaliteitseisen? Of leef je dan van andere inkomsten dan uit de verkoop van je kunstwerken? Iemand van wie je niets weet een amateur noemen heeft iets hooghartigs.

Wat me ook frappeerde was het verwijt van escapisme. Omdat de foto's kennelijk idyllisch en verstild zijn en niets van de Tweede Wereldoorlog laten zien wordt de onbekende fotograaf escapistisch gedrag voor de voeten geworpen. Asjemenou, alsof het een verplichting is om altijd en overal misstanden aan de kaak te stellen. En ik maar denken dat kunst vooreerst om vrijheid draait.

Ronduit idioot vond ik de suggestie dat de onbekende weleens fout zou kunnen zijn geweest in de oorlog. Van natuurfotograaf tot collaborateur: 'Iemand die zich zo stelselmatig afwendt van de dood, verderf en deportatie lijkt door dit weggijken met de vijand te collaboreren.'

Mijn hemel, dit kán toch niet!

25.10.2022

'Elke generatie kent haar eigen supersterren,' stond er in een verslag van een museumbezoek, 'en wat kunstenaars betreft lijkt Anne Imhof de onze te zijn.'

Omdat ik nog nooit van Imhof had gehoord googelde ik haar: 44-jarige Duitse beeldend kunstenaar, choreograaf en performancekunstenaar. Tien jaar geleden studeerde ze af aan de prestigieuze Städelschule in Frankfurt.

Wat me opviel: het overgrote deel van Google's afbeeldingen betreft een beeld van Imhof zelf en niet van een van haar kunstwerken. Wat

ik in verband bracht met huidige narcistische tendensen.

Imhof heeft momenteel een ‘spektakeltentoonstelling’ in het Stedelijk, getiteld *Youth*: 1100 vierkante meter zijn met behulp van ‘autobanden, glazen platen en plastic opbergbakken’ omgetoverd tot een ‘labyrintische totaalinstallatie’. Een stukje Efteling voor volwassenen. ‘De ruimte voelt als een spookachtige bibliotheek en autobegraafplaats ineen.’

Kennelijk belichaamt deze installatie de vraag of een kunstwerk dat niet tentoongesteld maar opgeslagen is, nog steeds kunst is. Dat zou Imhof ermee willen uitdrukken.

Terwijl ik naar foto’s van stapels autobanden keek stelde ik me die vraag en antwoordde: een stapel autobanden is geen kunst meer als het wordt opgeslagen, maar een schilderij van Gerhard Richter of Luc Tuymans wel. Het ene kunstwerk is het andere niet.

Zelf zou ik nooit zomaar op deze vraag zijn gekomen. *Youth*, concludeerde ik, is dus een kunstwerk waar de uitleg deel van het werk uitmaakt.

Verderop in het verslag nam ik nog kennis van een poging tot begrip en duiding van het labyrint: ‘Met deze installatie lijkt Imhof het materiële “volume” van kunst te willen benadrukken. Ze neemt zoveel ruimte in, met al die autobanden en die stalen kooien. Daardoor kun je er als kijker niet omheen dat deze expositie een grote accumulatie is, van tijd, ervaring, maar ook arbeid.’

Wie naar een beeldhouwwerk van Michelangelo kijkt krijgt méér aangereikt over begrippen als tijd, ervaring en arbeid dan de kunstopstelling van Imhof, die bij mij vooralsnog het predicaat hapsnap oproept.

Om *Youth* te ervaren, want dat is natuurlijk óók een bedoeling ervan, moet ik er uiteraard heen. Ik vrees nu echter dat het de lange reis van Brantgum naar Amsterdam niet waard zal blijken te zijn.

28.10.2022

Druk geweest. De verbouwing boven bevindt zich na anderhalf jaar in de finale fase. Gisteren de laatste hand gelegd aan een van de twee kledingkasten die ik zelf bouw. Volgende week de andere. Nog even en we kunnen ons bed naar onze nieuwe slaapkamer verhuizen.

In de overgebleven uurtjes getekend, tekst gezet en een omslag ontworpen.

Getekend als een bezetene, maar vooralsnog met weinig resultaat. Ik ben iets op het spoor, maar heb het nog niet gevonden. Ik weet niet eens waar ik naar zoek: een andere penseelvoering of nieuwe wijze van kijken? Enfin, het borrelt.

Vette koekjes gegeten, met lemon cheesecake smaak.

Poetin raakt door zijn conventionele wapentuig heen en weegt nu de nucleaire optie. Terwijl ik aan een grappa nipte speculeerden deskundigen volop.

29.10.2022

Acht uur geslapen, zonder onderbreking. Met W. en A. geanimeerd geluncht bij Poppe in Zwolle. Tegen zessen pas weer terug in Brantgum, waar Hennie koude rillingen kreeg en in bed dook: die heeft griep of corona. Restje lasagne van gisteren verorberd. Op de bank gehangen en geluisterd naar het hele repertoire van vier Argentijnse dames, Fin del Mundo.

30.10.2022

‘Is de inclusie era nu voorbij?’ vroegen de kunstenaars zich af, ‘zijn we alweer bij het volgende onderwerp beland: ecologie?’

‘Dus ik plaatste die foto’s vaak iets hoger,’ onthulde de curator, ‘zodat die personages meer naar de bezoeker keken, dan dat de bezoeker naar hen aan het kijken was.’

Probeerde opnieuw door het lezen van artikelen en interviews tot de hedendaagse kunstwereld door te dringen. Wat ik ervan opstak: dat van bezoekers wordt verwacht dat ze contextualiseren. Wat nogal wat culturele en intellectuele bagage vereist.

Gewandeld en getekend in natuurgebied Zwagermieden, waar het vanwege het mooie weer fucking druk was, wat ik niet apprecieerde.

‘Uitgevers zijn zelf ook niet in de haak,’ zei schrijver David Pefko, nadat hij in een podcast bekende dat hij de boel had gefleest.

31.10.2022

Urenlang geklust en ondertussen naar David Pefko geluisterd, van wie ik nog nooit een letter gelezen heb, maar die me inderdaad een sjacheraar lijkt. Wat niets zegt over zijn literaire kwaliteiten.

‘Dostoljefski.’

Meest overschatte kwaliteit anno 2022: oprechtheid.

Leende twee boeken over De Ploeg van de bieb, de Groninger Kunstkring die in 1918 werd opgericht en nog altijd bestaat. In mijn agenda prevaleert de beeldende kunst momenteel weer even boven de schone letteren, maar voor je het weet draait de boel weer om.

Nog een hoestdrank voor Hennie gehaald, die dus inderdaad corona heeft, en bij Ternaard buitendijks staan tekenen. In de verte een garnalenvissersboot die rondjes draaide.

01.11.2022

Nadat ik vanochtend mijn hoektanden tot moordwapen had laten slijpen, kocht ik een Groene Amsterdammer. Over veertien dagen wordt de definitieve brug geplaatst.

Maar de natuur, die wij mensen proberen te ordenen, is warrig van aard. En ja, wij maken deel uit van diezelfde natuur.

Of een deel het geheel kan bevatten? was een vraag. Ik dacht van niet.

‘Onderzoek heeft aangetoond dat met krachtige vakbonden een groter deel van de winst naar arbeiders gaat in plaats van naar management en de aandeelhouders.’

Kwam een schilderij tegen van een jonge Nederlandse kunstenaar dat me beviel. Over zijn werk zegt Muzammil Hussain dat het ‘een onderzoek is naar de menselijke psyche, een fysieke representatie van het onbewuste.’ We zien op het doek twee zwevende doorzichtige stoelen, hoog aan een hemel, beide leeg. Het is een fantasiebeeld, dat de verbeelding prikkelt. Een van die twee lege stoelen is vast voor Petrus, kwam in mijn gedachten op, of voor God.

02.11.2022

Twée zieken in huis nu.

03.11.2022

Lang geslapen, voelde me wat beter dan gisteren. De boosterprik heeft kennelijk zin gehad. Hennie liep ook weer rond, maar heeft reuk- en smaakverlies. Beiden nog behoorlijk zwakjes.

Toen ik halverwege de ochtend het hangen zat was, tóch aan de klus gegaan. Tempootje lager dan gewoonlijk, wat ik al snotterend tot vier uur volhield. Raakte vlak na het avondeten, met nog een half glas rode wijn voor me, mijn reuk en smaak kwijt.

Godverdegodver.

Keek geïrriteerd naar de kansen van Lazio tegen Feijenoord, totdat het tij keerde.

En al die tijd stond dat halve glas rode wijn voor me.

04.11.2022

Voelde me ruk vanochtend, maar knapte gaandeweg de dag wat op. Kon ook weer ruiken en proeven, totdat ik tegen vijven een glas wijn inschonk: weg geur en smaak. Ik dacht even aan een complot.

Stak de haard aan, aaide de poes, staarde in de ruimte van de vlammen.

Overwoog een roman van Arie Storm aan te schaffen.

Vroeg me af of de maatschappelijke polarisatiescheidslijn dwars doorheen de VVD loopt? En wie de radicalisering van de rechtervleugel zou kunnen bedwingen?

‘Een gekrakt schotje,’ lichtte de commentator bij een doelpunt van MVV toe.

05.11.2022

Stavaza corona: tergend langzame vooruitgang. Ongeduld is groot.

Dus, ik laat me niet kisten, enkele uurtjes boven aan de slag gegaan en de tweede kledingkast afgetimmerd.

Zeeg vermoeid op de canapé neder, kocht met *I-Click* een roman van Arie Storm, *List en leed*, en dronk iets dat naar het schijnt van druiven is gemaakt.

Luisterde naar Boekestijn en De Wijk, die correspondent Olaf Koens als gast hadden: ‘Je kon in Charkov zelfs tijdens de allerswaarste bombardementen gewoon sushi bestellen en het werd nog bezorgd ook.’

O ja, ben ineens weer abstract gaan werken, zomaar, uit het niets. Op creativiteit valt geen peil te trekken.

06.11.2022

Had meer energie vandaag & iets van geur en smaak terug & ging *oh lucky me* halverwege de middag finaal door mijn rug. Zitten gaat

momenteel nog, opstaan niet meer en kruipen is de oplossing voor dit probleem.

Verlangde even naar vroeger, toen er op wc's nog beduimelde pockets lagen van moppentapper Max Tailleur.

Draaide *The Wind Beneath My Wings* van Perry Como en *Bad Decisions* van The Strokes.

Werd belaagd door een mug.

De lachstuipt, de lachstuipt kreeg ik!

07.11.2022

Verdiepte me weer eens in werken van Belg Raoul de Keyser (1930-2012), die een fascinerend maar hermetisch oeuvre bijeen schilderde. Abstract, ongrijpbaar, onaangenaam en af en toe pure schoonheid.

‘Schilderen dat om zichzelf draait,’ las ik ergens. De Keyser wordt wel een schilders schilder genoemd. Ik hou van schilders schilders, zoals ik ook van dichters dichters hou.

De vraag naar het waarom van De Keyser's oeuvre lijkt door het oeuvre zelf te worden beantwoord met de wedervraag ‘Waarom niet?’

Gehengeld naar zijn artistieke motieven zei de Belgische meester ooit: ‘In principe is het niet onmogelijk dat ik morgen een kanarie schilder.’

‘Kunst is in een heleboel opzichten zo eenvoudig, direct.’ – Rudi Fuchs

09.11.2022

Er is een boel gebeurd de afgelopen dagen, maar weinig om je over te verbazen, *same old, same old*, liberalen die femelden, potentaten die aspirines namen, regens die bij bakken uit de hemel kwamen, etc.

Russen die zich terugtrekken uit Kherson, dát is wel verrassend nieuws, of niet, het Russische leger is een amateuristische boevenbende; Poetin vreet aspirines.

En ik? Kluste wat, schilderde wat, *same old, same old*.

‘When you are painting there is no discours at all,’ verzekerde de lange Waal.

Maar sinds vanmiddag smaakt de wijn weer! Dus was ik er vroeg bij.

10.11.2022

Vanochtend met matrassen gezeuld en ’s middags met accessoires. Tussendoor een portie kibbeling verorberd, met frites.

Kocht achthonderd pagina’s Rudi Fuchs. Fuchs is een dwarsdenker, met eigenzinnige opvattingen over kunst, vooral beeldende kunst. Ik mag hem wel.

‘Als je tegenwoordig naar een kunstacademie gaat, heeft iedereen een definitie. En niemand die zegt: “Dit is belachelijk.” Dat komt ook doordat er geen kritiek is. Je zou kunnen stellen dat die er niet meer is omdat het kunstsysteem, de kunstwereld, het niet toelaat, omdat het gevaarlijk is.’ – Rudi Fuchs

In alle artikelen over hedendaagse kunst die ik de afgelopen weken heb gelezen, en dat zijn er best veel, ben ik niet één kritische opmerking tegengekomen. Aanvoelen, vatten, uitleggen, ervaringen delen: dat lijken vandaag de dag de sleutelbegrippen van de kunstcriticus.

‘Een schilderij is een wapen,’ meende de kineast.

11.11.2022

Wist door een harde schreeuw een botsing tussen een hoogbejaarde fietser en een bestelauto te voorkomen, waarna het zwabberende oudje me toebeet: ‘Relax, man.’

Poetin moet toch zo langzamerhand aan het infuus liggen, besloot ik na het beluisteren van Boekestijn en De Wijk.

Het circus VVD. Alles voor de bühne. Lachwekkend naïef. Een afkalvende partij in een afkalvende wereld.

‘We hebben nu, sinds de negentiende eeuw,’ analyseerde de minimalistische Amerikaanse beeldhouwer, ‘een kunst die geen ander doel dient dan het bevredigen van verlangen.’

Kunst dus, kraaide ik, die volledig past bij onze huidige Westerse samenleving.

13.11.2022

Al vroeg naar Ternaard gefietst en langs het wad gewandeld, waar het wemelde van de vogels, foeragerende, krijsende. Pikte er veel goede zin op, ruim voldoende voor de rest van de dag.

‘Als er iets boreaals is, is het wel de wolf,’ hoorde ik in een politieke podcast, ‘en tóch is Forum tegen.’

Of ik voor of tegen de wolf ben? Ik ben vóór de wolf in Nederland, inclusief beheer van het wolvenbestand.

En ik ben tegen Baudet, die ik een gillende gek vind.

Kruidnootjes zijn daarentegen onweerstaanbaar.

16.11.2022

Ze had een staaldraden rolcontainer voor een lichtbron geplaatst en het op papier vallende schaduwbeeld met houtskool overgetekend. Over de houtskooltekening monteerde ze vervolgens weer staaldraad, waarna de boel van een houten lijst werd voorzien. Ze noemde het ding van ruim twee bij drie meter ‘Untitled: Shadow Painting 1’ en voegde het aan haar afstudeerwerk toe, waar ze een prijs voor zou krijgen.

Over de staaldraden rolcontainer had een docent gezegd dat die ‘de logistiek van het kapitalisme’ laat zien en dat haar werk dáár over gaat.

Grappig, dacht ik, grappig de mens.

Een nieuwtje dat ik nog vertellen kan: dat ik vanmiddag mijn zwager vergezelde op zijn speurtocht naar de pot vol dukaten, zij aan zij met een metaaldetector in een omgeploegd voederbietenveld. Wat best koddig is.

Corruptie & incompetentie is het oordeel van steeds meer analisten, zó groot dat de Russen de strijd weleens zouden kunnen gaan verliezen. Boven de markt zweeft dan het kernwapen, volgens De Wijk.

20.11.2022

Rijtje modeltanden in mijn mond geplaatst, wat best even wennen is.

Geloven in Van Gaal? *I don't know, man.*

Keerde na een korte abstracte eruptie met hernieuwd enthousiasme naar het landschap terug; ik teken me momenteel het schompes.

Aan de verbouwing van onze voormalige slaapkamer begonnen, tot bibliotheek annex atelier.

Speculaasbrokken, kruidnootjes, marsepein: onweerstaanbaar, funest voor mijn lijn. Morgen weer calorietjes tellen.

24.11.2022

Pestvogel in onze tuin, invasievogel op zoek naar voedsel.

De wereld wankelt, dunkt me, maar ik krijg er wel bijna 12% pensioen bij.

Een soort Mussolinimelodietje, prevelde ik, toen ik het volkslied van Brazilië hoorde.

Verloren in gedachten, gedachten verloren in mij.

Besloot om eind december, of nu al, na vijf jaar intensief pennen, een punt te zetten achter dit journaal.

26.11.2022

Dat ik schrijf wat ik lezen wil.

Dat we wat grijzer en/of kaler en/of dikker waren geworden en dat een enkeling PTSS had opgelopen, tuurlijk, maar nog niemand die het jaarlied vergeten was; puike reünie gisteren.

Grauwe dag vandaag, griuw genoeg om op de fiets een raspatatje oorlog te halen, in Dokkum, met ui.

‘Dat Rusland door en door corrupt is, wéét Poetin, want hij ís hoofdman corruptie.’

Je zou dit vanaf nu een procedureel journaal kunnen noemen: elke dag wordt in vijf zinnen beschreven, precies vijf.

27.11.2022

Bracht op basis van de drukproef nog wat correcties aan in een nieuwe uitgave in de Gaia Chapbookreeks en deed vervolgens de administratie van mijn moeke, heel precies.

Wandelde aan het wad, waar het eb was en regenachtig en o zo mooi.

Voor Philip Guston, van wie ik momenteel een verzameling teksten lees, was de zaak duidelijk: als je niet volledig naar je herinnering schildert bevat het schilderij te weinig van jezelf en kan linea recta de prullenbak in.

Nou ja, dacht ik, en schilderde prompt een landschap naar een innerlijk beeld dat ik aan het loopje langs de Waddenzee had overgehouden.

Het is een ander soort glimlach.

29.11.2022

Sloot in Amerongen een verwarming aan en genoot van het resultaat.

Luisterde in de auto naar Nederland-Quatar en hief na elk doelpunt mijn vingertje op.

Schilderde opnieuw, omdat dat eerder zo goed beviel, een landschap uit het blote hoofd en genoot van procedé & resultaat.

De focus werd volledig op het werk zelf gelegd en de intuïtie kreeg meer ruimte.

Iemand, niet ik, deed de regie.

30.11.2022

Was in de weer met schrootjes & nagels en luisterde ondertussen naar uiteenlopende analyses van de toestand in de wereld: we zijn zinkende.

‘Iedereen die zegt we gaan even vrolijk deglobaliseren, dat kan dus echt niet.’

Kookte, keek voetbal, dronk een biertje, tegelijkertijd.

Risotto, hemels.

Risotto is de bom.

01.12.2022

Woonwinkel na woonwinkel bezocht, stampvol nieuwmodische junk, waar we niet naar op zoek waren.

Wél geld uitgegeven aan fish-and-chips.

Op de radio: het ene winterworstcasescenario na het andere.

Of kleuren mogen vloeken in een schilderij, vroeg ik me af, en vond van wel.

Schilderen is vragen om problemen.

03.12.2022

Wat een hansworst eigenlijk, Van Basten als voetbaldeskundige, en sidekick Van der Vaart kan de tering krijge.

Zat nog onder de adrenaline toen ik bovenstaande woorden noteerde.

Ik bedoel: ik wacht al 63 jaar op die titel!

Aan het wad was het vanmiddag ondanks de kou fantastisch.

Duizenden vogels, en ik.

04.12.2022

Ook vandaag bleek schilderen het heilige moeten evenals een wandeling langs het ijzige wad.

Dat wad is als onderwerp, of ervaring, nauw verbonden met mijn huidige voortbrengsels op kunstzinnig vlak.

Het wad heeft zich kennelijk toegang tot mijn wezen weten te verschaffen.

Een kunstwerk is een staat van ervaring, zei Rudi Fuchs al.

Om vijf uur ging de haard aan en werd er een flesje gedopt, goudgeel.

06.12.2022

De bedreigde boerenzwaluw broedt graag in insectrijke veestallen, die je vaak dicht bij natuurgebieden vindt en daarom thans, vanwege het stikstofprobleem, voor uitkoop in aanmerking komen.

Hoe, vroeg een Wageningse onderzoeker zich in de krant vanochtend af, denkt het ministerie de boerenzwaluw te compenseren voor het verdwijnen van broedplaatsen?

Wat aan mij weer een ‘tja’ ontlokte, en een ‘olala’.

Nee, tussen mens en natuur gaat het niet meer goed komen.

Hing maar weer eens een nieuwe radiator op en schilderde de schor van Ternaard.

08.12.2022

Voel me al geruime tijd kiplekker, wat killing is voor de schrijver in me.

Schrijvers gedijen goed onder miserabele omstandigheden.

Voor de schrijver in me zou het niet verkeerd zijn als ik nu aan de drank zou raken.

Onze buurman werd van de week opnieuw door een ambulance opgehaald: opnieuw hartproblemen.

Op de eerste hulp zwoer hij dat hij niet meer dan drie, hooguit vier borrels had gehad.

09.12.2022

Dwaalde door een oude stad waardoor gezwollen rivieren zich kronkelden. Onder mijn armen een in tweeën gebroken borstbeeld van een Romeinse god. Op elk plein sloegen Amerikaanse soldaten in *snow camo* hun tenten op. Toch was het geenszins koud. Ik zocht weer eens mijn huis, dat ik uiteindelijk aan de overkant van een woeste stroomversnelling zag liggen.

11.12.2022

Maakte vandaag, zondag, alweer klusoveruren: mijn nieuwe werkplaats – atelier annex bibliotheek – moet af.

Verwijderde een oude plint waarbij nogal wat oud pleisterwerk naar beneden kwam, nondeju, waarop een gang naar de bouwmarkt volgde, voor snelcement.

Hoorde bij Boekestijn en De Wijk hoe de Nederlandse krijgsmacht zich aan de nieuwe wereldorde dient aan te passen en zag een krijgsmacht voor me die verdomd veel leek op de krijgsmacht waarbij ik in 1978 in dienst trad.

Ruim 44 jaar geleden ... ik heb er nog levendige herinneringen aan.

Aan een nachtelijke kompasdoorsteek, bijvoorbeeld, over de Loonse en Drunense Duinen, een van de grootste stuifzandgebieden van West-Europa, waarbij we een sloep met ons mee moesten zeulen.

14.12.2022

Ze verkopen tegenwoordig dildo's bij de Hema, de winkel waar je terecht kunt voor spulletjes voor dagelijks gebruik.

Op Radio 1 was de opgetrommelde specialiste blij met de aandacht – 'het werd tijd' – voor de vrouwelijke seksualiteit.

Ik ben van 1959 en grootgebracht door dolle mina's die zich nogal luidruchtig uitlieten over de vrouwelijke seksualiteit.

Ik ben van een generatie die haar hele leven lang is overstelpt met alle wissewasjes van de vrouwelijke seksualiteit.

Ik weet er zo langzamerhand echt álles van.

16.12.2022

Kocht een tv op de groei, van meer dan 165 cm overhoeks – weg fok.

Legde de laatste hand aan de bieb annex het atelier en wijdde de ruimte in met de vervaardiging van nieuw werk: de Ternaarder zeewering bij laag tij.

Overwoog rijpelijk een blog over John Ashbery *only*, maar dacht: nee, nog effe niet.

Maar dat ik tegenwoordig nog maar zo weinig tijd uittrek voor poëzie zinde me niets, totaal niets.

Tijd is een kostbaar bezit.

17.12.2022

Wandelde over spiegelgladde wegen langs bevroren kwelders en at een patatje oorlog met ui in Ferwert.

Fel de wind, uitbundig de zon.

Keek, terwijl ik een zwarte bonenschotel bereidde, met pompoen en verse gember, naar Kroatië-Marokko, en dronk daarbij een pinotage uit Zuid-Afrika.

Vond de eerste divisie gisteravond, toen Dickie met mijn cluppie z'n eerste puntje haalde, net zo spannend.

Deed jammer genoeg weer niets om de wereld te veranderen.

18.12.2022

‘Well, look, anybody would rather look at life than art.’ – Philip Guston

Terwijl ik naar het verslag van Argentinië-Frankrijk luisterde, op Radio 1, bestudeerde ik de half abstracte landschappen van de Brit Simon Carter, van wiens werk ik enkele boeken aanschafte.

Werd blij van het vooruitzicht van twee weken niets doen, niet klussen, en nam een extra biertje uit een kratje Amstel waar ijspegels aan hingen.

Die Fransen kúnnen alleen maar counteren, wist ik zeker.

Toen *Les Bleus* 2-2 scoorde zette ik toch de tv maar aan.

19.12.2022

Elon Poetin.

Wandelde, tekende een zelfportret, getiteld *Self-Portrait Not in a Convex-Mirror*, tukte, brouwde *ajam smoor*, las.

Kneep een puistje uit.

Liet me verontschuldigen.

Niet dat ik ergens naar toe moest, hoor.

22.12.2022

Alsof ze een beeldhouwwerk vormden: een roerloze kraai op de rug van een roerloos schaap.

En toen scheen de zon, en toen weer niet.

En ik wandelde, wandelde, alsof mijn leven ervan afhing.

En tekende en stak de haard aan en schonk me een groot glas cabernet sauvignon in.

In de tijd die me gegeven is doe ik steeds vaker nog eens hetzelfde.

24.12.2022

In *echte* literatuur, las ik ergens, verdrink je in een waas van gevoelens en betekenis.

Knikte bij de uitspraak dat de cancelcultuur zal ontaarden in een moralistisch rollenspel.

Op weg naar een nieuwe verzuiling of zoiets.

Het zijn kwade tijden.

Echte literatuur wordt ook al niet meer gemaakt.

28.12.2022

Heb twee dagen tevergeefs geprobeerd om de oorzaak van een lekkage te achterhalen, wel het gebied waarin het lek zich moet bevinden teruggebracht tot circa 0,25 m2.

Hoe moeilijk kan het nog zijn?

De half gesloopte badkamer bood een troosteloze aanblik.

Knutselaar, die een ervaring rijker is.

Biertje!

30.12.2022

Bezocht in Museum Dr888 een overzichtstentoonstelling van het kleurrijke werk van *Wáldpyk* Jan Frearks van der Bij (1922-2013) en zag verwantschap tussen zijn en mijn schilderijen.

Dat dit journaal het wat én hoe is, hoe ik wat er gebeurde dus zag.

Zag het lek in de badkamer en beriep me via e-mail (de telefoon werd wegens bouwvak niet opgenomen) op garantievoorwaarden.

Zag, terwijl donkere wolken voor de zon schoven, drieteenstrandloperjes langs een schelpenrijke vloedlijn naar voedsel zoeken en gunde ze wat ik alle dieren gun: overvloed.

Schilderde uit het blote hoofd een blote vrouw, hoe ik haar liggen zag, de moer van een leven lang kijken, hoezeer zij en ik dus een en dezelfde zijn.

31.12.2022

Gaf drie boeken vijf sterren dit jaar: *Geloven en weten en andere politieke essays* van Jürgen Habermas, *Oeuvre* van Raoul de Keyser en *Rondom Staal* van Koos van Zomeren.

Dat carbidschieten is wel een dingetje hier, een dommig dingetje voor verstandelozen en dierenbeulen.

Liep tegen de wind in nog niet op halve snelheid.

Heilig voornemen voor komend jaar: nog wat blijven plakken op aard.

Tot slot wens ik alle goeierds alle goeds toe voor 2023.

Ton van 't Hof

Gecomprimeerd dagboek 2018

[Auto]observaties. Dagboek 2019

Logboek 2020

Ambities & verlangens. Dagboek 2021